

ቅዱሳን እነግናቸው?

ቀደስ፡ ለዮ፡ አነጻ፡ ባረከ ማለት ነው። ቅዱስም የዚህ ሳደስ ቅጽል ስለሆነ የተለየ፡ የነጻ፡ የተባረከ ማለት ነው።

ኢየሱስ ክርስቶስ ነው ብሎ ያመነ ሁሉ ከእግዚአብሔር ተወልዷል ብለናል። እግዚአብሔር ቅዱስ ነው፡ በጸጋ በኢየሱስ ክርስቶስ የሚወለደው የኢየሱስ ክርስቶስ ተከታይም ቅዱስ ነው። ቅዱስ እግዚአብሔር ርኩስ አይወልድም። የምንበላለጠውም በግብር እንጂ በመንፈስ ቅዱስ በጥምቀት ከእግዚአብሔር የተወለደነ ሁሉ አንድ ነን። ርግጥ ነው ልጅ ሁሉ ያባቱን ፈቃድ ካልፈጸመ ካስቀየመው ርስቱን አይወርስም፡ ርኩስ የርኩስ ልጅ ግን አይባልም አባቱን መስደብ ነውና። እኔ ቅዱስ እንደሆንሁ እናንተም ቅዱስ ሁኑ (ሌዋ. 11:45) እግዚአብሔር አምላካችሁ ቅዱስ ነኝና እናንተም ቅዱስ ሁኑ (ሌዋ. 19:2)

በእውነት ቀድሳቸው፡ ቃልህ እውነት ነው (ዮሐ. 15:3:17)። ወአውሥአ እናንያ ወይቤ እግዚአ ሰማዕኩ በእንተ ውእቱ ብእሲ በንበ ብዙኃን ኮሎ ዘይገብር እኩየ ዲበ ቅዱሳኒክ በኢየሩሳሌም ሐናንያም መልሶ ጌታ ሆይ! በኢየሩሳሌም=በቅዱሳንህ ላይ ስንት ክፉ እንዳደረገ ስለዚህ ሰው ሰምቻለሁ።

ቅዱሳን ያላቸው የኢየሱስን ደቀ መዛሙርት ነው። (ግብ. 9:13) ጴጥሮስም በእየሰፍራው ሁሉ ሲዞር በልዳ ወደሚኖሩት ቅዱሳንም ደግሞ ደረሰ። (32) ይህንም በጠቅላላ ለማረጋገጥ የሚከተሉትን ጥቅሶች ያነፃፅሩ፤ (ግብ. 9:13፤ 32፤ 41፤ 26:10፤ ሮሜ 1:7፤ 8:27፤ 12:13፤ 15:25፤ 26፤ 31፤ 16:2፤ 15፤ 1ቆሮ. 1:2፤ 6:3፤ 13፤ 14:33፤ 16:1፤ 15፤ 2ቆሮ. 1:1፤ 7:1፤ 8:4፤ 9:1፤ 12-13፤ ኤፌ. 1:1፤ 15፤ 18፤ 2:19፤ 3:8፤ 18፤ 4:12፤ 5:18፤ 6:18፤ ፊል.1:1፤ 1ጴጥ. 1:16)

በዚህ ምንነታቸውን ተመልክቶ አማላጅነታቸውን ደግሞ በአማላጅ ምዕራፍ ያጠናል። ቅዱሳት ለቅዱሳት የሚለው ለትምህርት እንጂ ለሥጋሁ ወደሙ እንዳልሆነ በቦታው ተገልጧል። ለዚህም ቢሆን ኑሮ ቅዱሳን ምእመናን ስለሆኑ ያለምንም ችግር ሥጋውን ደሙን ኃጢአት ለማስተሰረይ፡ በክብር ላይ ክብር ለመጨመር የመቀበል መብትና ግዴታ አላቸው።

በጠቅላላ ስለ ቅዱሳን እስከዚህ ይብቃንና ስለ ቅዱሳን አክሊልና ሞገስ፡ ዘውድ ቅድስት ድንግል ማርያም ደግሞ ጥቂት እንይ።

ወላዲተ ኦምላክ ፡ ቅድስተ ድንግል ማርያም ፡ እኅቶሙ ለመላእክት ፡ እምሙ
 ሊሰማዕት ፡ ማርያም እምነ ወእሙ ለእግዚእ።

ቅድስት ድንግል ማረያም

የድንግል ማረያም መገለጫ የኛ የጸጋ እናታችን፡ እመቤታችን፡ የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ ወልደ እግዚአብሔር ሕያው የሥጋ እናቱ፡ ወላዲተ አምላክ በቅጽፏ፡ ወላዲተ አምላክ፡ ቅድስት፡ ድንግል ማረያም መትሕተ ፈጣሪ፡ መልዕልተ ፍጡራን፡ እንተ መላእክት፡ እመ ሰማዕታት ናት። በዚህም መጻሕፍት ሁሉ ይሰማማሉ።

እግዚአብሔር አብ መርጧታል፡ ወደታል፡ አጽንቷታል፡ እግዚአብሔር መንፈስ ቅዱስ ቀድሷታል፡ ክርስቶስ ሁሉም አንጽቷታል፡ እግዚአብሔር ወልድ ደግሞ በተለየ አካሉ ከሥጋዋ ሥነ ክንፍስዋ ነፍስ ነሥቶ፡ ሰው ሁኖ ተወልዶባታል፡ በለዚህ ሁሉም ያመሰግኗታል።

የዚህን መጽሐፍ ደራሲ አተረጓጎም ከማየት በፊት አንባቢ ሁሉ ሉቃ 1:26-55ን መላልሶ አንቦ እንዲረዳ ይጠቁማል።

በስድስተኛው ወር መልአኩ ገብርኤል ከእግዚአብሔር ዘንድ ናዝሬት ወደምትባል ወደ ገሊላ ከተማ፡ ከዳዊት ወገን ለሆነው ዮሴፍ ለሚባል ሰው ወደታጨት ወደ አንዲት ድንግል ተላከ፡ የድንግሊቱም ስም ማረያም ነበረ። መልአኩም ወደእሷ ገብቶ፡ ጸጋ የሞላበሽ ሆይ! ደይበልሽ፡ ጌታ ካንቺ ጋራ ነው፡ ከሴቶች ሁሉ መካከል የተባረክሽ ነ። አላት።

በዚህም እግዚአብሔር አብ ልኮ፡ አዝዞ፡ ቅዱስ ገብርኤል ለመላእክት ተልኮ፡ ተአዝዞ አመሰግነዋል። እግዚአብሔር አብ ሥላሴን ቅዱስ ገብርኤል መላእክትን ይወክላሉ።

ወዲያውም በምስጋናውና በሰላምታው ተደናግራ፡ ተደናግጣ፡ ደ እንዴት ያለ ሰላምታ ነው? ብላ አሰበች። እሱም የሚከተለውን መልያረጋጋታል፡ ያረጋግጥላታል፡ ማረያም ሆይ! በእግዚአብሔር ፊት ጸሐ። አግኝተሻልና አትፍራ። እነሆም፡ ትፀንሻለሽ ወንድ ልጅ ትወልጃለሽ፡ ስሙንም ኢየሱስ ትይዋለሽ፡ እሱም ታላቅ ይሆናል፡ የልዑል ልጅም ይባላል፡ ጌታ አምላክም የአባቱን የዳዊትን ዙፋን ይሰጠዋል፡ በያዕቆብ ቤትም ላይ ለዘለዓለም ይነግሣል፡ ለመንግሥቱም መጨረሻ የለውም ብሎ፡ ማረያምም መልአኩን ወንድ ስለማላውቅ ደ እንዴት ይሆናል? አለችው። መልአኩም መልሶ እንዲህ አላት፡ መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፡ የልዑል ጎይልም ይጸልልሻል፡ በለዚህ ደግሞ ከአንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል። በዚህም የሁሉም ጎይል መንፈስ ቅዱስ እንደ ሚጸልላት በተለየ አካሉ መንፈስ ቅዱስ ደግሞ በላይዋ ላይ መጥቶ ክርስቶስ ሁሉ

እንደሚያነጻጽት፡ ከእሷ የሚወለደው ደግሞ ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ መባሉን አብሥሮ፡ የእግዚአብሔር ጸጋ እንዳላት፡ ሥሉስ ቅዱስ በጎብረት እንዳመሰገናት ነግሮ ተመልሷል።

ቀጥሎም ቁጥር 42 ላይ በኤልሳቤጥም መንፈስ ቅዱስ መላባት በታላቅ ድምፅም እንዲህ ብላ ጮኸች፡ አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረክሽ ነሽ፡ የማሕፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው።

በዚህም መንፈስ ቅዱስ ርግጠኛው፡ ዋነኛው አመሰጋኝ፡ ኤልሳቤጥ ማጉያ፡ ግራማፎን መሆናቸው ነው። በዚህም መንፈስ ቅዱስና ኤልሳቤጥ (ሰው) ተባብረው ማመስገናቸውን ወንጌሉ ያስረዳል። ይኸው መንፈስ ቅዱስ ካደረገት በኋላ ራስዋ ማርያም ደግሞ እነሆ! ትውልድ ሁሉ ያመሰግኑኛል (ብዕዕት ይሉኛል) ብላለች። ለማረያም ምስጋና በሽ! በሽ! ነው፤ ሥላሴ፡ መላእክት፡ ሰው እንደሚያመሰግናት በዚህ እንረዳለን። ይህን የተረዳ ቅንዓት ካልያዘው በቀር ለማረያም ምስጋና አይገባትም አይልም።

ለማርያም የታዘዘው ምስጋና ከአምስት አንድ ነው። በእኛ ቤተ ክርስቲያን ግን በጣም በዛና ወንጌል እንዳትሰበክ ከለከለ።

በሰዓታቱ፡ በማሕሌቱ፡ በኪዳኑ በቅዳሴው ሁሉ እሷ ናት፤ ወንጌል እናንብ የተባለ እንደሆነ ታምሯ ሳለች ይባልና የወንጌሉ ነገር ይረሳል። ስለዚህ የኛ ቄሶች ከተአምረ ማርያም ውጭ በማሕሌት፡ በኪዳን፡ በሰዓታት ተወጥረው ስለተያዙ ይህን የጠቀሰነውን ከያዙ ስለሃይማኖት ባያወቁ አይፈረድባቸውም። መልሳቸውንም ከቅዱሳተ መጻሕፍት ጋራ የማይስማማው ገድላገድልና ተአምረ ማርያም ነው። የእኛ የማርያም ወዳጆች፡ ማረያም በሥላሴ ላይ መፈንቅለ መንግሥት ያደረገች አስመስለው፡ ሥላሴን አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስን ትተው፡ ቅዱሳት መጻሕፍት እንዳይሰበኩ ማድረጋቸው ነው እንጂ አንድ አምስተኛ ምስጋናስ ይገባታል፤ እንዴታ! እንዴት ሁኖ ነው አንድ አምስተኛ መሆኑ? ለሚል ለአብ ወልድ ወመንፈስ ቅዱስ፡ በዕፀ መስቀል ስም ጌታ በዚህ ዓለም ሁኖ ለተቀበለው ጸዋትወ መከራና ለእሷ።

ሰጊድም፡ በቦታው እንደምናየው፡ የጸጋ ሰጊድም አንድ አምስተኛ አላት። ምስጋና እንደሚገባትና እንደምትመሰገን በትንቢትም ተነግሯል፤ ወትቀውም መንግሥት በየማንክ፡ በአልበስ ወርቅ ዑጽፍት ወሐብርት=በወርቅ ልብስ ተሸፍናና ተጎናጽፋ ንግሥት በቀኝህ ትቆማለች። ወይዘክሩ ስመኪ በኩሉ ትውልድ=ትውልድ ትውልድ ሁሉ ስምሽን ያስታወሳሉ፤ ስለዚህ አሕዛብ ሁሉ ይገዙልሻል፡ ያገለገሉሻል።
(መዝ. 44:9፤ 16-17) ብሏልና።

ድንግል ናት

ቅድመ ፀኒስ፡ ድጎረ ፀኒስ፡ ቅድመ ወሊድ፡ ድጎረ ወሊድ ሁልጊዜም ድንግል ናት። ክርስቶስ ከዚህ በፊት እንዳየነው ከመጣበት አንዱ ዐላማ ትንቢትን ሁሉ መፈጸም ነው፤

ለዚህም የሚከተሉትን ጥቅሶች እነሆ፡

ስለዚህ ጌታ ራሱ ምልክት ይሰጣችኋል፤ እነሆ፡ ድንግል ትፀንሳለች፡ ወንድ ልጅም ትወልዳለች ስሙንም ዐማኑኤል ብላ ትጠራዋለች (ኢሳ. 7:14)

አዎ! በድንግልናስ እንደትንቢቱ ወልዳለች፡ ግን ከወለደች በኋላ ተፈትሐ ማሕፀን ይኖርባት ይሆናል ለሚል ተጠራጣሪ ደግሞ የሚከተለው ጥቅስ ይሰጠዋል፤

ወደ ምሥራቅም ወደሚመለከተው በስተውጭ ወደ አለው ወደ መቅደሱ በር አወጣች፡ ተዘግቶም ነበር። እግዚአብሔርም ይህ በር ተዘግቶ ይኖራል እንጂ ሰውም አይገባበትም፡ የአስራኤል አምላክ እግዚአብሔር ገብቶበታልና ተዘግቶ ይኖራል (ሕዝ. 44:1)

በዚህ ትንቢት እንደተነገረው እሷም በድንግልና ስለወለደችና የእግዚአብሔር መልአክም ስላናገራት በመገረም በድንግልና ቀርታለች። በድንግልና ትወልጃለሽ ያለ መልአክ ተመልሶ እገሌን አግቢ አላላትምና። በትንቢቱ በር የተባለችም ድንግል ማርያም እንደሆነች ለማንም ተራ አንባቢ ግልጽ ነው።

እጎቱ ሙሽሪት የተቆለፈ ገነት (ተጋን) የተዘጋ ምንጭ፡ (የታተመ ነቅዕ፡ መሐ. 4:12)

ይህም መግቢያ የሌለው ተጋን (የአትክልት ቦታ ገነት) አፍ የሌለው ምንጭ በማለቱ ዘለዓለማዊ ድንግልናዋን ያሳያል። በሐዲስ ይህ ትንቢት እንዴት እንደ ተፈጸመ የሚከተሉትን ያነፃፅራል፤ (ማቴ. 1:18፤

ሉቃ. 1:26-46)

ይህንም ሲናገር ከሕዝቡ አንዲት ሴት ድምፅዋን ከፍ አድርጋ፡ የተሸከመችህ ማሕፀንና የጠባሃቸው ጡቶችዋ ብፅዓን ናቸው አለችው፤ (ሉቃ. 11:27)

በዚህም እሷ ራስዋ ትውልድ ሁሉ ብፅዕነት ይሉኛል ያለችው ተጀመራ ድንግልናዋን፡ መመስገኗን፡ ምንነቷን ካየ አማላጅነቷን ደግሞ በአማላጅ ምዕራፍ ማገናዘብ እንችላለን።

ከጥንተ አብሶ ነጻ ናት ወይ?

በብሥራት ጊዜ መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል ጸጋን የተመላሽ ሆይ! ደፊ ይበልሽ ያለውን ይዘው እመቤታችንን ጥንተ አብሶ አልነካትም፤

ከአዳም ጀምሮ ስትወርድ ስትዋረድ የመጣች ንጹሕ ዘር ናት የሚሉ አሉ። ሌሎች ደግሞ ጸጋን የተሞላች ከተወለደች በኋላም፤ መንፈስ ቅዱስ ካነጻት በኋላም ሊሆን ይችላል፤ ዘለዓለማዊ ድንግልናዋም በነቢያት ሲነገር ከጥንተ አብሶ ግን ነጻ ናት ያለ አንድም ነቢይ ስለሌለ፤ መልአኩም መንፈስ ቅዱስ ይጸልልሻል ብሎ እንደሚያነጻት ተናገረ እንጂ እኔ ወንድ አላውቅም እንዴት ይሆንልኛል? ስትለው ሳለ ያለ ጥንተ አብሶ መወለዱን ለመናገር ምቹ ጊዜ ሳለው፤ የመንፈስ ቅዱስን ማንጸት ተናግሮ ነው ያለፈው። የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንትም መንፈስ ቅዱስ እንዳነጸት፤ አንጹሐ ሥጋሃ ጎደረ ሳዕሌሃ (ሥጋዋን አንጽቶ በላይዋ ላይ አደረ፤ ቅዱስ ያፊድ) ገሊላዊት ሐቀፈተክ፤ ነፍሳ ቀደስክ፤ ወሥጋሃ አንጸሕክ (ገሊላዊት ታቀፈችህ፤ ነፍሷን ቀደስህ፤ ሥጋዋን አነጸሕ መ.ቅ.ገ. 438:21) እያሉ ስለሚናገሩና አብዛኞቹ አባቶችም እንደ ዳዊትንና ሰሎሞንን የመሳሰሉት ወንጀሎችና አመንዝሮች ስለነበሩ፤ በየት አልፋ ነው እሷ ከጥንተ አብሶ ነጻ የምትሆንው ይላሉ። ለሁሉም የቅዱሳት መጻሕፍትንና የቅዱሳን አበውን ትምህርት ከዚህ ቀጥለን አቅርቦናልና አንባቢ በጥንቃቄ አንቦ እንዲከተለው አደራ እንላለን።

ኢሳአያስ ም. 61:1-3፤ እግዚአብሔር ለድኅኖች የምሥራቹን ቃል እንዳበሥር ቀብቶ ስለላከኝ፤ የልዑል እግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ላይ ነው። ልባቸው የተሰበረውን እንድፈውስ የተጨቆኑትን ነጻ እንዳወጣና፤ ለተሰበሩትም ነጻነትን እንዳበስር ልኮኛል። እንዲሁም እግዚአብሔር ጠላቶቻቸውን ድል ነሥቶ ሕዝቡን የሚያድንባት የጸጋ ዓመት መድረሷን እንዳውጅ ልኮኛል፤ ያዘኑትን እንዳጽናና በጽዮን ሐዘንተኞች ለሆኑት በሐዘን ፈንታ ደስታን እንድሰጥ በትካዜ ፈንታ የምስጋና መዝሙር እንዲዘምሩ አደርግ ዘንድ ልኮኛል። ይህን ጥቅስ ጌታም ቃል ለቃል ደግሞታል፤ (ሉቃ. 4:18-19)። ይህም ትስብእትን ሲያይ የተነገረ መሆኑን ለሥጋ ለትስብእት የተነገሩ ቃላት በሚለው ምዕራፍ አስረድተናል።

ነቢዩ ቀብቶ ላከኝ ያለውን ሊቁ መልአኩ ቅዱስ ገብርኤል መንፈስ ቅዱስ ወዳንቺ ይመጣል በአንቺም ያድራል፤ ማለት ያነጻሻል ባላት መሠረት አምላክ እንዲፀነስ መንፈስ ቅዱስ በማርያም ላይ ወርዶ ሥጋዋን ባነጻ በመንፈስ ቅዱስ ይተረጎማል፤ ይህችም የቅባት (የማንጸት ትርጓሜ ናት) አምላካዊ ቃል ከሥጋዋ ጋር አንድ እስከሆነ ድረስ በእርስዋ (በሥጋ) አድሮ ድል የነሣቻትንና ያረከሰቻትን የአዳምን ሥጋ አንጽቷታልና ብሏል (ግብረ ሕማማት ገጽ 205)

ቅዱስ ያሬድም፡ እመቤታችንና የድኅነታችን ምክንያት የሆነችው የእምላክ እናት ግርያም ከእዳም ሥር የተገኘች ናት። ነፍሷን አከብረህ ሥጋዋን አንጽተህ ልጅህን በርሱዋ እንዲያድር አደረግህ። (የጥር. 21:11ግሬ)

ያግረ ኮከብ በግርያም አደረ

ሥጋዋን አንጽቶ በግርያም አደረ

ርሷን ቀድሶ መለኮቲን ከሥጋዋ ጋራ አዋሐደ። (ነሐሴ 15 ቀን ዚቅ) ያዕቆብ በሥሩገም፡ ከአብ የግይለይ ረጅም ፊትል በግይና ምድርን የፈጠርህ፡ በፈቃድህ ከሰማይ ወረድህ፡ የድንግል ግሕፀን ወሰነህ፡ የድኅች ልጅ ትንሽ ብላቴና አቀፈችህ፡ ነፍሷን አከበርህ፡ ሥጋዋንም አነጻሕ። አጸናሃትም ባንተም አልደንገጠችም። (መ.ት. ቁጥር 21 ገጽ. 438)

ጎርጎርዮስ ዘኑሲስም፡ ቃል በግብረ መንፈስ ቅዱስ ሰው ሆነ የሚለው ትርጓሜም ከሐድያንና መናፍቃን እንደሚያስቡት የመንፈስ ቅዱስ ሥጋ ኑሮት ወይም የተፈጠረ ሁኖ ሳይሆን፡ መንፈስ ቅዱስ የግርያምን ሥጋ አነጻ ቀደሰ፡ የአብ አካላዊ ቃልንም ለመፅነስ የበቃች አደረጋት እንጂ ብሏል። (ሃይ. አቡ. ገጽ. 125 ቁጥር 19)

በዘመናችንም አቶ ዐሥራት ገብረ ግረያም ትምህርተ መለኮት በሚለው መጽሐፋቸው (ገጽ. 95-6) የገብርኤልን አርኬ ጠቅሰው መንፈስ ቅዱስ ግርያምን ከጥንተ አብሶ እንዳነጻት አብራርተው፡ ገልጸው ጽፈዋል። ሰላም ለከ ገብርኤል ለግርያም ገይሶ ልዑል ጸለላ

መንፈስ ቅዱስ አንጽሐ ሥጋ አባላ፡ ተፈሥሶሔ ሰበ ትቤላ=ገብርኤል ሆይ! ሰላም ላንተ ይሁን፡ ግርያምን ደስ ይበልሽ ባልሃት ጊዜ የልዑል ገይል ጸለላት፡ መንፈስ ቅዱስ ሰውነትዋን አንጽቷታል። ዝቅ ብለውም እነሆኝ የጌታ ባሪያ እንደ ቃልህ ይሁንልኝ ባለች ጊዜ፡ ብላ እምነቷን በእግዚአብሔር ላይ ባሳረፈች ጊዜ ጌታን ከመውለዷ በፊት መንፈስ ቅዱስ እመቤታችንን ቀድሶና አንጽቶ የጥንቱን የእዳምን ኃጢአት አስወግዶታል ብለው ጥንተ አብሶ ወደ ጌታ ሳይተላለፍ ከግርያም ላይ መቅረቱን አስረድተዋል። እኋም ያውም መንፈስ ቅዱስ ከአደረባት በኋላ በእምላኪየ ወመድገንዮ=በእምላኪየና በመድገኒቲ ብላለች። ከጥንተ አብሶ ነጻ ብትሆን ኑሮ አዳኚና መድገኒቲ ግለት አያስፈልጋትም ነበር። የቅድስት ድንግል ግርያም ያለ ጥንተ አብሶ መወለድ በሮም ቤተ ክርስቲያን ለብዙ ዘመን ሲያጨቃጭት ኑሯል። አሁን ግን ከብዙ ጭቅጭት በኋላ የሮማ ቤተ ክርስቲያን ቅድስት ድንግል ግርያም ከጥንተ አብሶ ነጻ ናት ብላ ወሰናለች።

ይህ ክርክር በጣም ተባብሶ የነበረው በፍራንሲስካንና በዶጂኒን መነኮሳት መካከል ነው። የፍራንሲስካን መነኮሳት ድንግል ግረያም ከጥንተ አብሶ ነጽታ ተወልዳለች ሲሉ ዶጂኒን ደግሞ ይህን አይቀበሉም ነበር። ይህንም በተመለከተ በትሪንዲንቲኒ በተደረገው ሰብሰባ ላይ ከፓፑ ተልከው በሄዱት በሦስቱ ካርዲናሎች መካከል ልዩነት ነበር። ዲሞንቲ የተባለው ካረዲናል ያለ ጥንተ አብሶ ተወለደች ሲል ካርዲናል ሲቲናክሩስ ደግሞ ይህን ሐሳብ የሚቃወም ሲሆን ካርዲናል ጳውሊ ግን ከግንኙኛውም ወገን አልነበረም። ብሉም ካለጋጢአት ተወለደች የሚሉት ወገኖች በመብዛታቸው ከፒዮስ ዘመነኛ ጀምሮ የቅድስት ግረያም ያለጥንተ አብሶ መወለድ በሮግ ሴት ክርስቲያን ተወሰነ። እሱም እንደ ኤ. አ. በ1854 ዓ.ም. የተደረገው የፓፓው ውሳኔ እንደሚከተለው ነው፡-

በኢየሱስ ክርስቶስ ሥልጣን፣ በብፁዓን ጳጳሮችና ላውሎሲ ሥልጣን፣ በሥልጣናችንም ድንግል ግረያም ከተፀነሰችበት ደቂቃ ጀምሮ ከጥንተ አብሶ የነጻች መሆንዋን የሚያስተምረውን ትምህርት ወልድናል። (ትምህርተ መለኮት 3ኛ መጽሐፍ ገጽ 556-557 በዐረብኛ ቋንቋ)። ስለ እመቤታችን ብዙ መጽሐፍ ይቻል ነበር ግን ወረቀት ስለተወደደና የገንዘብ ዐቅሙም አጭር ስለሆነ ለእስዋ እስከዚህ የተደረገው ይብቃንና እስዋ መመኪያዋ ወደሆነችው ሴት በክርስቶስ አደባባይ ወደሚለው ርእሰ እንሻገር።

ቤት በክርስቶስ እደባባይ

ይህ ርእስ በአሰራው መንግሥት በንግግር ነጻነት ምክንያት ከተከለከለው መጽሐፈ እንዳሰ እንዱ ምዕራፍ የተገለበጠ ነው።

ቤት በሐዲስ ኪዳን

53. የቤት ጠቅላላ አጽዎ በሐዲስ ኪዳን

ከክርስቶስ ልደት በፊት ሀገር ለመጠበቅም ሆነ ለግስፋፋት የሚያስፈልገው ተባዕታዊ ገይል ነበር፤ ምክንያቱም የጦር መግሪያውም ሆነ ፍልስፍናው የተመሠረተው በጡንቻ ብርታት፣ በጉልበት ጥናት ነውና። አሁን ግን ብሉይን አሳልፎ ሐዲስን የተካው፣ ያለፈውን ሁሉ ሥርዓት ሽሮ ሐዲስ ሕግ ደነገገ፤ ሐዲስ አጽዎ መሠረተ፣ ሥርዓቱ ከቀድሞው ሁሉ የተለየ ሐዲስ መንግሥት ዐወጀ። ይህም ሐዲስ መንግሥትና ሥርዓት መሲሐ ክርስቶስን የመጀመሪያው ሥጋ ለባሲ አብዮታዊ አደረገው። ክርስቶስ ከሱ በፊት የነበረውን አሕዛብዊና አይሁዳዊ ሥርዓት ሁሉ ተቃወመ። ከዐሠርቱ ቃላት በቀር ሁሉንም ሻረ። ፍልስፍናውና ትምህርቱም ከገያሉ ደካግውን፣ ከዕቡዩ ትሑቱን፣ ከጻድቁ ኃጥኡን፣ ከወንዱ ሴቱን፣ ከጉልግላው ሕፃኑን ይደግፋል፤ ደገፈ፣ አነቃቃ። (ግቲ. 9:13፤ 11:28-29፤ 18:2-11፤ 19:4-7፤ ግር. 2:17፤ ሉቃ. 5:32)

ቀኝ ጉንጭህን ቢጸፋህ ግራ ጉንጭህን ሰጥ፤ አንድ ምዕራፍ አስገድዶ ቢያሸከምህ ሁለት ምዕራፍ ውሰድለት፤ ቀጧህን ሊቀግህ ለጧፈልግ ጋቢህን ድገመው፤ ከፋን ደግ በግድረግ እንጂ በከፋ አትቃወም፤ ጠላትህን ውደድ፤ ወዘተ...እያለ አስተግረ። ትምህርቱንም ተለምር እያሳየ፣ በቃሉ ድውይ እየፈወሰ፣ ሙት እያሰነግ፣ ዕውር እያበራ፣ እንካሳ እያበረታ ተከታዮቹ እንዲቀበሉት አሕዛብ እንዲያምኑት አደረገ። በለዚህ በመንግሥቱ በገይል የሚሠራ ነገር ሁሉ ስትዕግሥት፣ ለትሕትና ቦታውን ለቀቀ። ወዲያውም ደካግው የገይለኛውን፣ ትሑቱ የዕቡዩን፣ የዋሁ የጠቢቡን፣ በትምህርት ደካግው የሊቁን፣ ዓግ አስጋሪው የሊቀ ካህናቱን ቦታ ወሰደ። (ግቲ. 5:39-48፤ 10:1፤ ሉቃ. 6:27-39)

በዚህ ትምህርት ምክንያት ከዚያ በፊት የወንድ ተገዥ ሁና ከግጀት ትኖር የነበረችቱ ቤት እንደ ወንዶች ክርስቶስን ተከትላ፣ እደባባይ ላደባባይ እየዞረች፣ ሀገር ላገር እየተመላለሰች መጀመሪያም ተግረች፣ በኋላም ከባርነት ነጻ እውጥቶ ከወንድ እኩል ያደረጋትን መምህር፣ ነቢይ፣ አምላክ እያመሰገነች ሐዋርያትን ተከትላ በዓለም እየዞረች ሰበከች። (ሉቃ. 23:49፤ ሮሜ 16:1፤ 12)

ግን ታድርግ? ከክርስቶስ በፊት እንኳን ሊያስተምራት፣ ሊያስከትላት ደቀ መዝሙሩ ሊያደርጋትና ከጉባኤው የሚያስደርሳት ነቢይም ሆነ ፈላስፋ አልነበረም። በግሪክ ግላም ከወንድ ሰብሰባ መካከል ገብታ ባትገኝ ከኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ገብታ የተገኘች ውሻ ነበረች። (እን. 44)

በብዙ ሽዙሽ ዘመን በጾታዋ ምክንያት ከእንስሳትና ከወንድ መካከል ሁና፣ የወንድ ተናጋሪ ጥሪት እየተባለች የኖረችው ሴት ዛሬ ደርሶ ከእስራኤል ተራራ፣ ሚዳ፣ ከተማ፣ ገጠር እየሞረ ሴት ከወንድ እኩል ናት እያለ የሚሰብክ ነቢይ በመነሣቱ፣ ራሱን ሴቲቱን ገረማት፣ ወንድን ደነቀው። በዚህ ፈላስፋው ሶቅራጥስ በግሪክ ሕፃናቱን ሊያባልግ ነው ተብሎ በመርዝ እንደ ተገደለ ክርስቶስም ሴትም ሰው ናት፣ ከወንድ እኩል ናት በማለቷ ብርቱ ተቃውሞ ተነሣበት፣ ሴት ለግሩን ስታጥበው ዝም በማለቱ፣ ስታነጋግረው በመመለሱ ተነቀፈ፣ ተሸጋጠጠ፣ ተጓጠጠ፣ ነቢይ ቢሆን፣ አምላክ ቢሆን መቼ እንዲህ ይደርግ ነበር እየተባለ ተሸረደ።

ይሁን እንጂ ሁሉንም ታግሦ ከባቢሎን፣ ከአሶርያ፣ ከእስራኤል፣ ከጽርእ ከሮም ሕግ ነጻ አውጥቶ ከወንድ እኩል አደረጋት። በራስዋ ገንፍናና አካባቢዋ እስራኤላዊና አሕዛባዊ ተጽዕኖ ምክንያት በግብር ገንዳንድ ቦታ ሀገር ስትጨቆን ቆየች እንጂ ክርስቶስ በሕግ ነጻ የወጣት ከሁለት ሺ ዘመን በፊት ነው። ርግጥ ከስድስተኛው መቶ ዓ.ም ይምራ ሴት በግብጽ ለመብቷ ስትታገል፣ ስትጥልም፣ ስትወድቅም ተራለች፣ ከወንድ በላይም እኩልም የበታችም ስትሆን የኖረችበትም ሄና ዘመን አለ። በዚያ ጊዜ ሴት የወንድ፣ ወንድ የሴትን ሥራ ይሠራ ከነውን ነበር፣ ከተፈጥሮ ተግባር በቀር፣ በኋላ ግን ግብጽን፣ ሥራቃውያን ፋርስና ባቢሎን ወግተው በጦር ንደል ቅኝ ሀገር ድርገው፣ ልማዷን ሽረው፣ ባህሏን ለውጠው ሥርዓተ መንግሥቷን ፍርሰው፣ የራሳቸውን ባህል ዘርግተው ለ3000 ዘመን ያህል ረውባታል ከዚያም በትልቁ እስክንድር መሪነት ጽርአውያን ከፋርስ ቀብለዋታል፣ ከእነዚህም ሮማውያን ተረክበው እሁንም የራሳቸውን ግድ ሲዘረጉ የሴትም መብት ከግብጹ ነፃነት ጋራ ተደምሶ እስከ ክርስቶስ ቀዳማዊ ምጽአት ለ500 ዘመን ኑሯል። የሴት መብት በግብጽ ጥቂት ጊዜም እንኳ ቢሆን በክርስትና ምክንያት ከሞላ ንደል የብርሃን የላንጭል ሊያይ የቅብጣውያን ነጻነት ግን እንደ ሞተ ቀርቷል።

ምን ታድርግ? ከክርስቶስ በፊት እንኳን ሊያስተምራት፣ ሊያስከትላት ደቀ መዝሙሩ ሊያደርጋትና ከጉባኤው የሚያስደርሳት ነቢይም ሆነ ፈላስፋ አልነበረም። በግሪክማ ዓለም ከወንድ ስብሰባ መካከል ገብታ ብትገኝ ከኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ገብታ የተገኘች ውሻ ነበረች። (እን. 44)

ለብዙ ሽ ዘመን በጾታዋ ምክንያት ከእንስሳትና ከወንድ መካከል ሁኖ፣ የወንድ ተናጋሪ ጥሪት እየተባለች የኖረችው ሴት ዛሬ ደርሶ በእስራኤል ተራራ፣ ሜዳ፣ ከተማ፣ ገጠር እየሠራ ሴት ከወንድ እኩል ናት እያለ የሚሰብክ ነቢይ በመነሣቱ፣ ራስዋን ሴቲቱን ገረማት፣ ወንድን ደነቀው። በዚህ ፈላስፋው ሰቅራጥስ በግሪክ ሕፃናቱን ሊያባልግ ነው ተብሎ በመርዝ እንደ ተገደለ ክርስቶስም ሴትም ሰው ናት፣ ከወንድ እኩል ናት በማለቱ ብርቱ ተቃውሞ ተነሣበት፣ ሴት እግሩን ስታጥበው ዝም በማለቱ፣ ስታነጋግረው በመመለሱ ተነቀፈ፣ ተሽጧጠጠ፣ ተጓጠጠ፣ ነቢይ ቢሆን፣ አምላክ ቢሆን መቼ እንዲህ ያደርግ ነበር እየተባለ ተሸረደ።

ይሁን እንጂ ሁሉንም ታግሦ ከባቢሎን፣ ከአሶርያ፣ ከእስራኤል፣ ከጽርእ ከሮም ሕግ ነጻ አውጥቶ ከወንድ እኩል አደረጋት። በራስዋ ስንፍናና አካባቢዋ እስራኤላዊና አሕዛባዊ ተጽዕኖ ምክንያት በግብር ባንዳንድ ቦታ ሀገር ስትጨቆን ቆየች እንጂ ክርስቶስ በሕግ ነጻ ያወጣት ከሁለት ሺ ዘመን በፊት ነው። ርግጥ ከሰድስተኛው መቶ ዓ.ም ጀምሮ ሴት በግብጽ ለመብቷ ስትታገል፣ ስትጥልም፣ ስትወድቅም ኑራላች፣ ከወንድ በላይም እኩልም የበታችም ስተሆን የኖረችበትም ጊዜና ዘመን አለ። በዚያ ጊዜ ሴት የወንድ፣ ወንድ የሴትን ሥራ ይሠራ ያከናውን ነበር፣ ከተፈጥሮ ተግባር በቀር፣ በኋላ ግን ግብጽን፣ ሞሥራቃውያን ፋርስና ባቢሎን ወግተው በጦር ገይል ቅኝ ሀገር አድርገው፣ ልማዷን ሽረው፣ ባህሏን ለውጠው ሥርዓተ መንግሥቷን አፍርሰው፣ የራሳቸውን ባህል ዘርግተው ለ3000 ዘመን ያህል ኑረውባታል ከዚያም በትልቁ እስክንድር መሪነት ጽርአውያን ከፋርስ ተቀብለዋታል፣ ከእነዚህም ሮማውያን ተረክበው አሁንም የራሳቸውን ልማድ ሲዘረጉ የሴትም መብት ከግብጹ ነፃነት ጋራ ተደምሶ እስከ ክርስቶስ ቀዳማዊ ምጽአት ለ500 ዘመን ኑሯል። የሴት መብት በግብጽ ለጥቂት ጊዜም እንኳ ቢሆን በክርስትና ምክንያት ከሞላ ጎደል የብርሃን ጥላንጭል ሲያይ የቅብጣውያን ነጻነት ግን እንደ ሞተ ቀርቷል።

54. ሴት በክርስቶስ ዘንድሀ) ከልደት እስከ ሞት

በክርስቶስ ዘንድ ሴትና ወንድ እኩል ናችው፡ የጾታ ልዩነት የለም። ግንኙኛቸውም ሰው ዋጋ የሚያገኘው በሃይማኖቱና በምግባሩ ነው እንጂ በጾታውና በዘሩ አይደለም። ስለዚህ ገና ከመወለድ በፊት፡ ፍጡሩ ናት ከዚያም ሴት ላይል መልአኩን ልኮ የእናቱን የማርያምን ፈቃድ አስጠየቀ፡ ፈቅዳ ስትሰማማ ተፀንሶ ተወልዷል። በብሥራት ጊዜም ለሰው ዘር ከመላእክት ተደርጎ የማይታወቀውን ምስጋና በትሕትና ሰላምታ ከቡር ሊቀ መላእክቱ ቅዱስ ገብርኤል ለድንግል ማርያም አቅርቧል። ከዚህ በፊት መላእክት ከአምላክ ወደ ሰው ሲላኩ ጸሎትህን እግዚአብሔር ስለሰጧህ እንዲህ አደረግልሃለሁ ትሆናለህ ነው እንጂ የተባረከሽ ነሽ ብፀዕት ነሽ የሚል ድምፅ ተሰምቶም አይታወቅም። ከዚህ በፊት እንዳልነው ክርስትና የነገድና የጾታ ሃይማኖት አይደለም እንጂ ቢሆን ኖሮ ሴቶች በጾታቸው ምክንያት ከወንድ በላይ ይሆኑ ነበር።

1. መልአኩ ወደ እርሷ ገብቶ ደስ ይበልሽ ፀጋ የሞላበሽ ሆይ ጌታ ካንች ጋር ነውና፡ አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረከሽ ነሽ አላት። አስዋም ባየችው ጊዜ ከንግግሩ የተነሣ በጣም ደንገጠችና ይህ እንዴት ያለ ሰላምታ ነው? ብላ አሰበች። መልአኩም ማርያም ሆይ በእግዚአብሔር ፊት ጸጋ አግኝተሻልና አትፍሪ፡ እነሆም ትፀንሻለሽ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ፡ ስሙንም ሊየሱስ ትይዋለሽ፡ እርሱም ታላቅ ይሆናል፡ የልዑል ልጅም ይባላል፡ ጌታ አምላክም የአባቱን የዳዊት ዙፋን ይሰጠዋል፡ በያዕቆብ ቤትም ላይ ለዘለዓለም ይነግሃል። ለመንግሥቱም መጨረሻ የለውም አላት። ማርያምም መልአኩን ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ይሆናል አለችው። መልአኩም መልሶ መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፡ የልዑል ንይልም ይጸልልሻል ስለዚህም ደግሞ ካንቺ የሚወለደው ቅዱስ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል፡ እነሆ ዘመድሽ ኤልሳቤጥ በእርጅናዋ ወንድ ልጅ ፀንሳለች፡ ለእርሷም መካን ትባል ለነበረችው ይህ ስድስተኛ ወሯ ነው። ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና አላት። ማርያምም እነሆ የጌታ ባረያ እንደ ቃልህ ይሁንልሽ አለችው። ኤልሳቤጥም መንፈስ ቅዱስ ሞላባትና በታላቅ ድምጽም ጩኸ አንቺ ከሴቶች ሁሉ የተባረከሽ ነሽ፡ የግሕፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው፡ የጌታዬ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እንዴት ይሆንልኛል? እነሆ የሰላምታሽ ድምፅ በጆርዩ በገባ ጊዜ ሽሉ በግሕፀኔ ዘለለ፡ ከጌታ

የተነገረላት ቃል ይፈጸማል ብላ ያመነች ብፅዕት ናት አለቻት፤ ግርያምም.....ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ብፅዕት ናት ይለኛል.....አለች። (ሉቃ. 1:28-49።)

እነሆ! እንደዚህ ጥቅስ ሊቀ መሳእክቱ ቅዱስ ገብርኤል አመሰግኗል። በግርያምና በኤልሳቤጥ መንፈስ ቅዱስ ካደረገባቸው በኋላ፤ የመንፈስ ቅዱስ ግጥያ ሁነው ግርያምን እንቺ ከሴቶች መካከል የተባረከሽ ነሽ፤ የግሕፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው። ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ ያመሰግኑኛል። ብፅዕት ይለኛል ብለው ግርያምን አመሰግነዋል። በዚህም እግዚአብሔር አብና መንፈስ ቅዱስ ሴቷን ድንግል ግርያምን ግመሰገናቸውን እንረዳለን። በጥንቱ ተፈጥሮ ሔዋንን የረገመው እግዚአብሔር በብሥራትና በዘመነ ፅንሰ ሴትን አመሰግኗል። በዚህም ርግግጥ በምስጋና ተመልሷል። ሴትም ርግም ናት መባሏ ቀርቷል። እንደዚህ ባለ ሁኔታ ተፀንሶ ከተወለደ በኋላ በሕገ አሪት አባትህንና እናትህን አክብር ያለውን ትእዛዝ ለመፈጸም ለእናቱና እንደ አባት በምግዚትነት ሳሳደገው የሴፍ እየታዘዘ እያገለገለ አድጓል። የወንድ ዘር ሳይጨመር ከሴት በመወለዱ ሊናገሩት ያሳፍር የነበረውን የሴትን ዝቅተኛነት ከሥሩ መንግሉ ጥሏል።

2. ከእነሱም ጋራ ወርዶ ወደ ናዝሬት መጣ፤ ይታዘዝም ነበር። (ሉቃ. 2:51፤ እን. 38።)

ለ. ሲያስተምር፤ ሰለሴት ያስተማረው

ባለፈው አንቀጽ እንዳየነው ሴት ከወንድ እኩል ናት ብሎ በግስተግሩ በክርስቶስ ብዙ የተንኮል ፈተና ደርሶበታል፤ ሁሉንም በመርሐ መሠረት በግንባ መልሶታል። ከዚህ ቀጥሎ እንደነገሩ አካሄድ በቅደም ተከተል ሰለሴት ባለው አስተያየት ከጸሐፍት፤ ከፈሪሳውያን፤ ከሰዱቃውያን ከሌላም ልዩ ልዩ ሰዎች ለፈተናና ለውጠራ የቀረቡለትን ጥያቄዎች እናያለን፤

1. መጀመሪያ ፈሪሳውያን

3. ፈሪሳውያንም ወደ እሱ ቀረቡና ሊፈትኑት (ሊፈትኑት) ሰው በግንኙቸውም ምክንያት ሁሉ ምሽቱን ሊፈታ ተፈቅዶለታልን? አሉት። እሱም መልሶ፤ ፈጣሪ በመጀመሪያ ወንድና ሴት አደረጋቸው። ሰለዚህም ሰው አባቱንና እናቱን ይተዋል፤ ከምሽቱም ጋራ ይጣበቃል፤ ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ የግለውን ቃል አሳነበባቸውም? እንግዲያስ አንድ ሥጋ ናቸው እንጂ ሁለት አይደሉም፤ እግዚአብሔር ያጣመረውን እንግዲህ

ሰው አይለይ አሉ። እነሱም እንዲያስ ሙሴ የፍቺ ምስክር ወረቀት ሰጥተው እንዲፈቷት ለምን አዘዘ? አሉት። እሱም ሙሴስ በለልባችሁ ክፋት ምሽቶቻችሁን ትፈቱ ዘንድ ፈቀደላችሁ፤ ከጥንት ግን እንዲህ አልነበረም፤ እኔ ግን እላችኋለሁ ያለዘመኑ ምክንያት ምሽቱን ፈቶ ሌላይቱን የሚያገባ ሁሉ ያመነዝራል (አመነዘረ)፤ የተፈታችቱንም የሚያገባ ያመነዝራል አላቸው። ደቀ መዛሙርቱም የባልና ምሽት ሥርዐት እንዲህ ከሆነ መጋባት አይረባም (አይጠቅምም) አሉት። (ግሪ. 19:3-10)

ይህን ጥያቄ ያቀረቡለት ሴትና ወንድ እኩል ናቸው እያለ በላቲን ቃላት በሁለተኛው ምዕራፍ እንደተነገረው በቤተ እስራኤል ወንድና ሴት እኩል ስላልነበሩ፤ ወንድ በፈለገበት ጊዜ ምክንያት ፈጥሮ ሰነፍ ናት፤ ደረቅ ናት፤ ሌባ ናት፤ ወዘተ. በሚል የምስክር ወረቀት ሰጥቶ ይፈታታል። ይህን ምስክር ወረቀት ሳትይዝ ግን ከወንድ ጋር ብትገኝ በደንጊያ ተወግራ ትገደላለች። ልማዱና ሕጉ ይህ ሲሆን እንዲያ አንተ ሴት ከወንድ እኩል ናት እንዴት ትላለህ? ከምን አገኘሽው እንዲህ ያለውን ትምህርት ለማለት አቅርበውታል፤ እሱም እሪትን ጠቅሶ መልሷቸዋል። ፈሪሳውያን ክሄዱ በኋላ ግን በሴተና ወንድ እኩልነት የተገረሙት ደቀ መዛሙርቱ የጋብቻ ሥርዓት እንዲህ ከሆነ መጋባት አይጠቅምም፤ አይረባም ብለውታል። በዘመናቸው ምሽት ማግባት፤ ባሪያ መግዛት ለሰነበረ፤ ሴት ከባሏ እኩል ከሆነችሰ? ማግባት ረብም የለው ባይ ናቸውና ቢጠይቁት እንዲያውም ከዚያ በፊት የመፍታት መብት ያልነበራትን እሷም ለመፍታት እንደምትችልና ፈታ ብታመነዝር፤ ወንዱም እሷን ፈቶ ቢያመነዝር ሁለቱም በሕግ ፊት እኩል እንደሆኑ አረጋግጠላቸዋል፤

4. በቤትም ደቀ መዛሙርቱ ስለዚህ ነገር ጠየቁት። እርሱም ምሽቱን ፈቶ ሌላ የሚያገባ ሁሉ በረሰዋል ባይ አመነዘረ (ያመነዝራል) እሷም ባልዋን ፈታ ሌላ በታገባ አመነዘረች (ታመነዝራለች) አላቸው። (ግሪ. 10:10-12)

2. ሰዱቃውያን፤

ትንሣኤ ሙታን የለም ተሟሉት ፈሪሳውያን ጓደኞች ሰዱቃውያን ደግሞ ባንድ ደንጊያ ሁለት ወርቆች ትንሣኤ ሙታንና የሴትን እኩልነት ለመግደል የሚከተለውን ጥያቄ አቀረቡለት፤

5. በዚያን ቀን ትንሣኤ ሙታን የለም የሚሉ ሰዱቃውያን ወደ እርሱ ቀረቡና መምምህር ሆይ! ሙሴ አንድ ሰው ልጅ ባይወልድ ቢሞት ወንድሙ ምሽቱን አግብቶ ዘር ይተካለት አለ፤ እነሆ

ሰባት ወንድማማች በእኛ ዘንድ ነበሩ፤ ትልቁ ምሽት አግብቶ ሳይወልድ ሞተ፤ ዘርም ሰለሌለው ትንሽ ወንድሙ አገባት፤ እንዲህ እያሉ እስከ ሰባተኛው ድረስ አገቧት። ከሁሉም በኋላ ሴቷ ሞተች፡ ሁሉም አግብተዋታልና በትንሣኤ ቀን ሰማንኛቸው ምሽት ትሆናለች? አሉት። ኢየሱስም መልሶ፡ መጸሐፍትንና የእግዚአብሔርን ኅይል አታውቅምና ትስታላቸው፡ በትንሣኤ በሰማይ እንዳሉ መላእክት ይሆናሉ እንጂ አያገቡም አላቸው። (ማቴ. 22:23-32፤ ማር. 12:18-27፤ ሉቃ. 20:27-40)

በዚህ ጥያቄ ሰዱቃውያን ሊረዱት የፈለጉት ሴት የወንድ ገንዘብ፣ ተናጋሪ ጥሪት ስለሆነች በዕለተ ትንሣኤ ለማን እንደምትሆን ነው። ጌታ ግን በሰማይ አይጋቡም ብሎ በዚህ ዓለም የሴት ባሪያ እንዳላቸው በወዲያኛውም የሴት አገልጋይ የሚኖራቸው የሚመሰላቸውን ሁሉ እንዲያስቡና ሴትና ወንድ በመንግሥተ ሰማያት እኩል መሆናቸውን አስረድቷል። በዚህ በማቴ. ምዕራፍ 5:6,7፤ 15:27፤ በተጻፈው ትምህርቱ ሥርዐተ ረቦናትን በፍጹም ደምስሶ አጥፍቷል፤ ለሴት ለደካማ፣ ለኃጥእ መምጣቱንም አስመስክሯል፤ ግልጥ ፍርጥ አድርጎ አረጋግጧል።

3. ወዳጆቹ ሕዝቦች ሁሉ፡

ሌሎች ፈሪሳውያን ሆኑ ተራ ሕዝቦች እንዳንድ ያልተማሩ ሰዎች ዛሬም ሴት መቅደስ ብትገባ፣ ታዩት ብትነካ ታረክሳለች እንደሚሉት፡ ክርስቶስንም ሴት ብትነካው የሚረክስ፡ የምታረክሰው ፡ የምታቆሽሽው፡ ነቢይነቱም የሚነሣው እየመሰላቸው ሴት በነካችው ቁጥር ይደነግጡ ያጉረመርሙ ነበር። (ሉቃ. 7:36-39)

4. የራሱ ደቀ መዛሙርት፡

በአካባቢያቸው ባህልና ልማድ ተወጥረው ደቀ መዛሙርቱም እንኳ ከሴት ጋራ በተነጋገረ፡ ሴት በነካችው ቁጥር የጌታቸው ስም እንዳይጠፋ፡ ዝናው እንዳይጎድፍ፡ ቅድስናው እንዳይረከስ ያስቡ ይሠጉ ነበር። ምን ያድርጉ እንኳን ለሴት ተማሪና ደቀ መዛሙር ማበጀተና ለሌላት ማውራት፡ ትውልድን በሴት መቁጠር በተከለከለበት ነውር በሚባልበት ዘመንና አካባቢ ነው ተወልደው ያደጉት የኖሩት።

6. በዚያም ጊዜ ደቀ መዛሙርቱ መጡና ከሴት ጋራ በመነጋገሩ ተደነቁ። ነገር ግን ምን ትፈልጋለህ ወይም ከእሷ ጋራ ለምን ትነጋገራለህ ያለው ማንም አልነበረም። (ዮሐ. 4:27)።

የጠየቀው የለም፤ ብዙ ታምራት በለጫሠራ ፈርተው፤ ግን ደቀ መዛሙርቱ ምን ጊዜም ሴት ከነካችው፤ ከሴት ጋራ ከተነጋገረ ይደነቁም ያጉረመርሙም ነበር። (ማቴ. 20:20-24፤ 26:6-16፤ ዮሐ. 12:1-5)።

55. ሴቶች ለክርስቶስ ክርስቶስ ለሴቶች

ባሪያ ናችሁ፤ የወንድ ተንቀሳቃሽ ዕቃ፤ ተናጋሪ ላም ናችሁ እየተባሉ ሴቶች በተጨቆኑበት፤ በተረገጡበት ዘመን የሴትን መብት በታምራቱ የሚያስከብር ነቢይ ሲነሣ፤ ተነሣ ሲባል ጊዜ ሴት ሁሉ ቤቷን እየዘጋች፤ ንብረቷን እየሸጠች ትከተለው ገባች፤ ጀመረች፤ ደቀ መዝሙሩም ለመሆን ሀገር ላገር፤ ከተማ ለከተማ ትከተለው፤ ትንከራተት ጀመር። ነቢዩ ላከኝ፤ ክርስቶስ አዘዘኝ እያለች ለመስበክ ታጥቃ ተነሣች። ቤት ያላትም ከቤቷ ተቀብላ ለማስተናገድ በጉጉት አቆብቁባ ትጠበቃለች ሆነ።

ከናዝሬት እስከ ኢየሩሳሌም ሴቶች ሁሉ የሚያወሩት ስለክርስቶስ ሆነ። እሱም ወደዳቸው፤ አፈቀራቸው። ከሕመም ፈወሳቸው፤ ሙት አነሣላቸው። ከመቶ ሃያው ቤተ ሰብእም ሠላሳ ሰድስት ሴቶች እንዲቆጠሩ አደረገ። ግንም ሲያጠቃቸው ይጂገትላቸው ነበረ። ሴቶች ያስተናግዱታል፤ እግሩን ያጥቡታል፤ በሽቶ ይመዘምዙታል፤ ይህ ሁሉ የንጹሕ ልባዊ ፍቅራቸው ምልክት ነበረ። ከወንዶች ሐዋርያት ይልቅ በግብራቸው ፍቅራቸውን ገልጠዋል፤ ልጩኝነታቸውን አስረድተዋል፤ ውስታቸውን አሳይተዋል። (ማቴ. 8:14-15፤ 9:19-25፤ 15:21-28፤ 26:6-14፤ ማር. 16:9፤ ዮሐ. 11:5:1-5፤ 12:1-9)።

በኋላም በዐላውያን አደባባይ ስለወደዳቸው አምላካቸው፤ መጽናኒታቸው ኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወታቸውን በሰማዕትነት አሳልፈዋል።

ይህን ፍቅራቸውን ያዩ አይሁድ ቀንተው ያላደረጉት ተንኮል የለም። ከዚህ በፊት ካየነው ሌላ ብቻዋን እንደምትሠራው ሁሉ ግብረ አበጅን ወንዱን ትተው፤ ይህች ሰው ስታመነዝር ይዘናታል፤ በሕጋችን መሠረት መወገር አለባት፤ አንተስ? ምን ትላለህ? ብለው አንዷን ከፊቱ አቆግረው። እሱ ግን ተንኮላቸውን ዐውቆ ከእናንተ ኃጢአት ያልሠራ (አጠይቆ ለመናገር ነው እንጂ ያላመነዘረ ማለቱ ነው) የመጀመሪያውን ድንጊያ ይጣልባት ብሎ አንገቱን አቀርቅሮ ይጽፋ ጀመር። በዚህ ጊዜ ሁሉም ከሊቀ ካህናቱ ጀምሮ አንድ ባንድ እየወጡ ሄዱ። ሴቲቱንም በነጻ ዳግመኛ እንዲህ ያለ ሥራ እንዳትሠራ መክሮ ሰደዳት።

ለመሆኑ ኃጢአት የሌለበት፡ ወይም ኃጢአት ያልሠራ የተባለው ለዎቹንም ከአደባባይ ያጠፋው ምን ዐይነት ወንጀል ይሆን? ለሚል ጠያቂ ያው እሷን የከሰሱበት ወንጀል ግመንዘር ነዋ! ሌላ ምን ይሆናል። ከሴትዬዋ ጋራ ሲያመነዝር የነበረውም ሰው አብሮ መጥቶ ይሆናል። በእንግሊዝ ህገር እስከ 20ኛው መቶ ዘመን ድረስ፡ ሁለት ሁነው አመንዝረው፡ ሲያመነዝሩ ቢገኙ ወንዱን ለቀው ሴቷን ይቀጡ እንደነበረው ግለት ነው። (ዮሐ. 8:1-11)

ለመሆኑ ለምን ኃጢአት የለብኝም አልሠራሁም ብሎ ከመካከላቸው አንዱ የመጀመሪያውን ደንጊያ አልወረወረባትም? ለዚህም በቃሉ ብቻ መት ሲያሰነሣ፡ ድውይ ሲፈውስ፡ ዕውር ሲያበራ፡ ሌላም ብዙ ታምራት ሲያደርግ ዐይተዋልና፡ በታምራት ይገለጻል ብለው ይፈራሉ። ይልቁንም እንደራሳቸው ገምተው በእጋንንቱ ገይል ነው የሚሠራ ብለው ስለሚያወሩ ያንኑ የራሳቸውን ወሬ አምነው ይፈሩታል፤ አይደሩናትም። ከዚህም ሌላ ወንዶች ሐዋርያት ከዮሐንስ በቀር ያልሠሩትን በጌታ ሕግማት ጊዜ በዐጸደ መስቀሉ ሳይለዩ አብረውት አይሁድን ሳይፈሩ ሲያለቅሱ ውለው ጳላም መቃብሩን ዐይተው ሽቶ እንደልማዳቸው ለመቅባት ተለናድተዋል። እሑድ ሌሊትም በአጠበብ ገሥግሠው ወደ መቃብሩ ቢሄዱ መጀመሪያም መላእክት ተከሥተው ፡ በጳላም ጌታ ተገልጦ የታያቸው፡ ሂዱና ትንሣኤዬን ለደኑ መዛሙርቲ ንገሩ ብሎ ያዘዛቸው ሴቶችን ነው። በዚህም ሴቶችን እንዲያስተምሩ መላኩንና ግዝዙን እንግራለን። ሐዋርያት ግን አላመኗቸውም። ምክንያቱስ ቢሉ ያው ስለሴት ያላቸው አስተሳሰብ ዝቅተኛ ስለሆነ፡ ሳያረጋግጡ ነው መስሏቸው። ግቲ. 27:55-56፤ 61፤ 28:1-10፤ ግር. 15:40-41፤ 47፤ 16:1-12፤ ሉቃ. 23:27-31፤ 49፤ 55:56፤ 24:1-12)።

ከአራት ለሴት አቅዋም የሚሰግግውን እየጠቀስ፡ የግይስግግውን፡ ሥርዓተ ረቦናት ነክ የሆነውን እየሻረ ሴትን ከባርነት ሐራነት፡ ከእገልጋይነት እመቤትነት ከርግምትነት ብፅዕትነትን፡ ከርግግን ቡራኪ ብፅዕና ሰጥቷታል። ይህም ከዚህ በፊት በእንቀጽ 53 እንዳየነው፡ መጀመሪያ በመልእክ በቅዱስ ገብርኤል፡ ቀጥሎ በመንፈስ ቅዱስ ከዚያም በኤልሳቤጥ፡ አራተኛ በድንገል ግርያም፡ አምስተኛ በራሱ በኢየሱስ ክርስቶስ፡ ስድስተኛ፡ በጳውሎስ፡ ሰባተኛ በሌሎች ሐዋርያት ቃላትና መልእክታት ተረጋግጧል።

በግጫ ስም ተሸጣም ሆነ ራስዋ ወይም ዘመዶች ለምታገባው ወንድ ገንዘብ ከፍለውላት ወደባሷ ቤት በባርነት፡ በእገልጋይነት፡ ደግሞም

ወንድ ወልዳ የባሏን የጌታዋን ለም ለማሰጠራት ወንድ ተከትላ ወደ ወንድ ቤትና ሀገር ትሄድ የነበረችውን ነጻ እውጥቶ፡ ከወንድ ቦታች የሚያደርጋትን ሕግና ልማድ ሁሉ ሽሮ፡ ከወንድ አስተካክሎ፡ እንዲያውም በሥልጣኑና በገይሉ፡ ወንድ ቦታውን እይልቀቅ እንጂ ክርስቶስ ቤትን ትመራ፡ ትከተል የነበረችውን እንድትመራ አድርጓታል።

ከዚህም በላይ ፍች ለመጠየቅ በባቢሎን፡ በእሶርያ፡ በእስራኤል የማትችለውን ብትፈልግ ለመፍታት መቻሏን አረጋግጦላታል፡ ለምን ቢሉ ከወንድ እኩል ናታ! ናትና።

ርግጥ ነው፡ ለሴት መብት፡ ለሴት ክብርና ሥልጣን የተከራከረ፡ ለሴት መጠቃት፡ መጨቆን የተቆረቆረ፡ ከክርስቶስ በፊት እንደሱ ያለ የለም፡ ግን ሥርዐተ ረቦናትን (የአይሁድን ካህናት ልማድ) ጨርሶ መንግሥተሉ በማርዱክ ቤተ መቅደስ በባቢሎን ከ2000 በግሪክ ደግሞ ከ500 ዓመት ከእሱ በፊት የነበራትን ሥልጣን መልሶ፡ ቅስና ሰጥቶ፡ ካህን ብሎ ሹጧት አልሄደም፡ አልሾማትም፤ በቤት ከባሏ ጋራ እኩል ቢያደርጋትም በቤተ መቅደስ አላስተካከላትም ለሚል ጠያቂ አሁንም እንደ ገና የጊዜውን ታሪካዊ አቅዋም ማየት ስለሚያሻ በክርስቶስ ዘመንና አካባቢ ሴት እንዴት እንደነበረች የሚገልጥ ዝርዝር እነሆ! ፈሪሳዊም ሆነ ጽርአዊ ወይም አይሁዳዊ ማንኛውም ሰው ከሌላው ነገድ የጌ ነገድ ይሻላል፡ ከሌላው ሃይማኖትና ሥልጣን የጌው ይበልጣል የሚል ሁሉ ግለጻ ሲነሣ፡ ግታ ሲተኛ፡ ከበር ተመሰገን ጌታዬ! ከኢእማኒ (ከእረማዊ) እማኒ፡ ከሐቃል ሥልጡን፡ ከሴት ወንድ፡ ከባሪያ ሐራ እድርገህ የፈጠርኸኝ እያለ ጌታውን ያመሰግን ነበር፤ ወንዶች እንጂ ሴቶች የአብርሃም ልጆች እይባሉም ነበር፤ እንደ ሥርዓቱ ረቦናትም ሴት ከምትነካት አሪት በመላዋ ብትቃጠል ይሻላል፡ ሴት ምስክር አትሆንም፡ ልጆችን አታስተምርም፡ ከማዕድላይ አትጸልይም፡ ስለ እሷ አትነጋገርም፤ በምኩራብም በመጋረጃ የተወሰነ ቦታ ተሰጥቷት ቁማ ታዳምጣለች እንጂ እሷ የጸሎት መሪም ሆነ ተካፋይ አትሆንም፡ ማሕሌቱን አትመራም፡ ይህ እስካሁን በእንዳንድ አብያተ ክርስቲያናት ይታያል። የቅስና ሥራ ደግሞ ግለተማር፡ በሕዝብ ፊት ለሰሕዝብ መጸለይ፡ ጸሎት ማጎበሩን መምራት፡ ምእመናኑን በአደባባይ በከፍተኛ ቃል መስበክ፡ ጩኸ ግለተማር ለለሆነ ከቤቷ ከማዕድላይ እንኳ ጸልያ ማዕድ እንዳትባርክ እንጀራ እንዳትቆርስ የተከለከለችውን ባንድ ጊዜ እውጥቶ ከዚያ ላይ ማድረስ በጊዜው ምክንያት ሰላልተቻለ፡ ምንም ትምህርቱ አብዮት

ቢሆንም ከዚህ በፊት እንደተነገረው ክርስትና ታምራት እንጂ የጦር መሣሪያ ስለሌለው የግስተግሩ ዘዴ በመሻሻል፡ በትዕግሥት በመሆኑ ቅስና ቀርቶባታል፡ በሌላም እነጋገር መጀመሪያ የምታስተምረው ሃይማኖት፡ የሴት ጠበቃ የሆነ ትምህርት እንዳይባል ወንዶች ይዘውት ቆይተዋል፤ በኋላ ደግሞ ሲውል ሲያድር ጊዜ በትውፊት ምክንያት ወንዶች የጸታቸው አድርገውት ቀርተዋል።

በቤተ ክርስቲያን አንድ ነገር እንደምንም ብሎ ሁለት ትውልድ ካለፈ ከእምነት ተቆጥሮ ይኖራል፤ ለዚህም መረጃ የሚሆን በሀገራችን ያሉት ግዝረት፡ ቅዳሜን ግክበር፡ ከእንስሳት ርኩሳንና ቅዱሳን መለየትና መሰሎቻቸው ናቸው፤ እነዚህ ከመሰሎቻቸው የክርስትና ሕግ እንዳልሆኑ እያወቅነ፡ ሰው ምን ይለናል ለግለት ይዝናቸው እንኖራለን²።

ከዚህ በላይ ለሁሉም አንባቢ እንደገና በአንቀጽ 54 በንኡሳን ቁጥሮች 3 ና 4 የተሰጡትን ጥቅሶች እንዲመለከት አሳስቦን፡ ክርስቶስ በሌሎች ሰላስተግረው እስከዚህ ይብቃንና ተከታዮቹ ሐዋርያት ደግሞ ያስተግሩትን እንይ።

56. ስለ ሴት መብት የሐዋርያት ትምህርት፡

ሐዋርያት መሪያቸው ክርስቶስን ተከትለው፡ የሴትን መብት ጠብቀው፡ እጎታችን የአብርሃም ልጁ፡ በመንግሥተ ሰማያት መውረስ እኩል ተካፋያችን እያሉ ከወንድ እኩል አድርገው አሙልተው፡ አስፍተው፡ ሰብከዋል፡ አስተምረዋል።

ቅዱስ ኢፕሮስ በበዓለ ጳራቅሊጦስ መንፈስ ቅዱስ የወረደላቸው ስት ሁኔታቸውን ለማየት ለተሰበሰቡት አሕዛብ በመንፈስ ኀይል ኢዮኤልን ጠቅሶ ባደረገው ሰብከት የሴትን ከወንድ እኩልነት በሰፊው ገልጧል።

1. በመጨረሻው ቀን እንዲህ ይሆናል ይላል እግዚአብሔር፤ በሥጋ ሁሉ ላይ ከመንፈሴ አፈሳለሁ። ወንዶችና ሴቶች ልጆቻችሁም ትንቢት ይናገራሉ፡ ገበዛዝቶቻችሁም ራእይ ያያሉ፡ ሽግግሎቻችሁም ሕልም ያያሉ፡ ደግሞም በዚያ ወራት በወንዶችና በሴቶች ባሪያዎቼ ላይ ከመንፈሴ አፈሳለሁ፡ ትንቢትም ይናገራሉ። (ግብ. ም. 2:17)

በዚህና ከዚህ በፊት ባየነው በትንሣኤው ጊዜ በተናገረው መሠረት ሴቶች ሊያስተምሩም ሊሰብኩም ታዝዘዋል፤ ትንቢት ለመናገርም ፈቃዱና ሥልጣኑ ተሰጥቷቸዋል።

ቅዱስ ጳውሎስም ሴት ከወንድ እኩል ናት ብሎ፡ እያለ በቃል ሲያስተምር መኖሩን በሚከተሉት መልእክታት አረጋግጦ ጽፏል።

2. በክርስቶስ የተጠመቃችሁ እናንተስ ክርስቶስን ለብላችኋል፤ በእሱ ዘንድ እይሁዳዊ፣ አረማዊ (ግሪክ)፣ ባሪያ፣ ሐራ፣ ወንድ፣ ሴት የለም። ሁላችሁም በኢየሱስ ክርስቶስ አንድ ናችሁ እንጂ። (ገላ. 3:26-28)።

3. በለጻፋችሁልኝስ ለሰው ከሴት ባይቀርብ ይሻለዋል፤ ግን አንዳታመነዝሩ ግንኙወም ወንድ ምሽት ይኑረው፤ ግንኙዋም ሴት ባል ይኑራት። ለሴት ባሏ የሚገባትን ያድርግላት፤ እንደዚሁም ሴት ለባሏ፣ ሴት (ምሽት) በራስዋ (በገዛ ገላዋ) ሥልጣን የላትም ወንድዬው እንጂ፤ እንደዚሁም ወንዱ በራሱ ሰውነት (አካል) ሥልጣን የለውም፤ ሴትዬዋ (ምሽትዬዋ) እንጂ (1ቆሮ. 7:1-4)።

ይህ ጥቅስ ባልና ምሽት አንድ ሥጋ፣ አንድ አካል ናቸው ያለውን የጌታን ትምህርት ያጸድቃል። በሴቲቱ አካል ወንዱን፣ ባልዬውን፣ በወንዱ በባልዬው አካል ደግሞ ሴቲቱን ምሽትዬዋን አሠልጥኗል፤ ይህም ከሴትና ከወንድ መካከል የሚያንስም ሆነ የሚበልጥ እንደሌለ ያስረዳል። ዳግመኛም፡

4. ያገቡትን ግን በራሴ ሳይሆን በእግዚአብሔር ትእዛዝ እዝዛቸዋለሁ፤ ሴት ከባሏ አትፋታ፣ ብትፋታ ግን ሳታገባ ትኑር ወይንም ከባሏ ትታረቅ፤ ባልም ምሽቱን አይፍታ። (1ቆሮ. 7:10-11)።

በጠቅላላ የሴትን አቋም በጳውሎስ ዘንድ ለማወቅ የተጠቀሰውን ምዕራፍ በሙሉ ግንበብ ያሻል። እንግዲያ እንዲህ ከሆነ ጳውሎስም ጴጥሮስም ሴቶች ለባሎቻቸው ተገዙ እያሉ ለምን እስተማሩ፣ ጻፉ ለሚል ጠያቂ ለእንባቢ እንዲመቸው ጥቅሶቹን ከጻፍነ በኋላ ምክንያቱን ከነትርጓሜው እናስከትላለን።

5. ክርስቶስን በመፍራት እርስ በርሳቸው እየተጋዛችሁ ኑሩ፤ (እየታዘዛችሁ ሁኑ) ሴቶች ሆይ! ለጌታ እንደምትታዘዙ ለባሎቻችሁ ታዘዙ፤ ክርስቶስ የቤተ ክርስቲያን አለቃና የአካሏ አዳኝ እንደሆነ የምሽትም አለቃዋ ባሏ ነውና። ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ እንደምትገዛ ምሽቶች ለባሎቻቸው በሁሉም ይታዘዙ። እንደዚሁም ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንን እንደወደዳትና ራሱንም አሳልፎ እንደ ሰጠላት ወንዶችም ምሽቶቻቸውን ያፍቅሩ። በቃሉና በውጋ ጥምቀት ቀድሶና አንጽቶ እድፍንና ርስሐትን

- ከዚህ ለጥፍቶ እርሷም ገጽሕት ቅድስት ሁና ለእሱ የተገባች ያደርጋት ዘንድ ራሱን አሳልፎ እንደሰጠላት፤ ወንዶችም ምሽቶቻቸውን ይውደዱ። እንዲሁም ወንዶች ምሽቶቻቸውን እንደራሳቸው ይውደዱ። ምሽቱን የወደደ ራሱን ወደደ። የራሱን ሥጋ ሊጠላ የሚችል ከቶ ግንም የለም። ይመግባታል፤ ይገክባከባታል እንጂ፤ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንን እንደሚገክባከብ። የሱ አካል አባሎች ነንና። ስለዚህ ሰው አባቱንና እናቱን ትቶ ከምሽቱ ጋራ ይጣበቃል፤ ሁለቱም አንድ ሥጋ ይሆናሉ። ይህ ምስጢር ትልቅ ነው፤ እኔ ግን በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያን እመስለዋለሁ። ግን ከእናንተ እያንዳንዱ ምሽቱን እንደራሱ ይውደዳት፤ ሴትም ባሏን ትፍራ። (ኤፌ. 5:21-33)
6. ሴቶችም ለእግዚአብሔር እንደምትታዘዙ ለባሎቻችሁ ታዘዙ፤ ወንዶችም ምሽቶቻችሁን ውደዱ፤ አትገባቸውም። (ቆላ. 3:18-19)
7. ሴቶች ግን በቤተ ክርስቲያን (በጉባኤ) እንዲታዘዙ እንጂ እንዲናገሩ አልታዘዘምና ዝም ይበሉ። እራት እንዲህ ብሏልና። ሊግሩ ቢፈልጉ ግን ከቤታቸው ባሎቻቸውን ይጠይቁ። በጉባኤ (በቤተ ክርስቲያን) መናገር ለሴት ውርደት ነውና። (1ቆሮ. 14:34-35)።
8. እንዲሁም ሴቶች በዐይነ አፋራምነት በልባይነት ራሳቸውን ከዝሙት በግንጸት እግዚአብሔርን እንደሚፈሩ ሴቶች ይሸለሙ እንጂ፤ ጠጉራቸውን በመሠራት (ሹሪቤአቸውን በመጎንጎን) በወርቅ ወይም በዕንቁ ወይም የጋው እጅግ በከበረ ልብስ አይደለም። ሴት እየታዘዘች በጽዋና ትግር፤ ትኑር እንጂ ልታስተምር ወይም በወንዱ ላይ እንድትሠለጥን አልፈቀድም። ... (1ጢሞ. 2:9-12)።
- ቅዱስ ሊጥርስም በእየሀገሩ በእስጢፋኖስ ሞት ምክንያት ለተበተኑ ደቀ መዛሙርት የሚከተለውን ጽፏል።
9. እንደዚሁም ሴቶች ሆይ! በምሽቶቻቸው ምግባር ምክንያት ያለ ሌላ ምክንያት የሚከዱ ሰዎች ቢኖሩ በግክበር የምትፈጽሙትን ገጽሕ ምግባራችሁን ዐይተው እንዲመለሱ ለባሎቻችሁ ታዘዙ። ለእናንተ የውጭ ጌጣጌጥ፤ ጠጉርን መሸረብና ወርቅን ግንጠልጠል ወይም ልብስን መጎናጸፍ አፍአዊ ሽልግት አይሁንላችሁ፤ በእግዚአብሔር ፊት የጋው እጅግ የከበረ የጥህና የጽዋና መንፈስ ያለውን የማይጠፋውን ልብስ የለበስ የተሰወረ

የልብ ሰው ይሁንላቸው እንጂ። እንዲሁ በቀድሞ ዘመን
እግዚአብሔርን ተስፋ ያደረጉት ቅዱሳት ሴቶች ባሉቻቸውን
በመታዘዝ ተሸልመዋልና። እናንተም ወንዶች ከምሽቶቻችሁ ጋራ
በትናፋ ምሽቶቻችሁን አታስተሐቅሩ። ተፈጥሮአቸው
ይደክማልና። ምሽቶቻችሁን አክብሩ፤ እነሱም ስእናንተ ጋራ
ክብርና ሕይወትን ይወርሳሉና። (1ኤፕ. 3:1-7)።

ክርስቶስ ሴትና ወንድ እኩል ናቸው ሲል፤ ደቀ መዛሙርቱ ግን ይህን የመሳሰለ ጽፈዋል፤ ይልቁንም ቅዱስ ጳውሎስ ራሱ በክርስቶስ ዘንድ አይሁዳዊ፣ አረግዊ፣ ሐራ፣ ባሪያ፣ ሴት ወንድ የሰም ካለ በኋላ መልሶ ለባሉቻችሁ ታዘዙ ብሏል። ይህ ነገር አይጠላምወይ? ቢሉ አይጠላም። ምክንያቱስ? ምክንያቱግ!

ትምህርት በጀመሩበት ጊዜ በሐዲስ አግኝነት ሴትና ወንድ እኩል ናቸው እያሉ አስተምረዋል። በኋላ ግን ሴትን ግዙ ክብቷ፣ ፃግ ንብረቷ ናት ብሎ የሚያምነው የወንድ ዓለም ተነሣባቸው፤ በዚህም የተነሣ በደት በዛ፤ የሴት መብት ለክርስቶስ መስፋፋት ዕንቅፋት ሆኑ። ብዙ ሰባክያን ታሰሩ፤ በሚቀጥለው በሰፊው እንደምናየው ከሐዋርያትም በዚህ ምክንያት ብዙዎቹ በመገረፍ፣ በመታሰር ተሰቃዩ፣ ተሰቅለው፣ ተሰይፈው፣ ተሰቃይተው ሰማዕትነት ተቀበሉ።³

ጴጥሮስንና ጳውሎስን የመሳሰሉት እየተገረፉ ከሀገር ወደ ሀገር ተሰደዱ፣ ታሰሩ። ከዚህ በኋላ እምነታቸውን ሳይሆን የሰብክት ዘዴአቸውን ለወጡ፤ የትምህርታቸውን አሰማጥና አቀራረብ ቀየሩ፤ ሰልታቸውን አሻሻሉ። በእየሀገሩ አይሁድም ሆኑ አሕዛብ ትምህርታቸውን እስኪቀበሏቸው ድረስ የአረግውያን ባህል እንኳ የተቀበሉ መሰለው አስተማሩ።

10. እኔስ ወንድሞቼ ሆይ! በክርስቶስ ሃይማኖት እንደ ሥጋውያን
እንደ ሕፃናት እንጂ እንደ መንፈሳውያን ልነግራችሁ
አልቻልሁም። ገና አልጠናችሁምና ወተት ጋትጓችሁ እንጂ ጥኑ
ምግብ አልሰጠጓችሁም። አሁንም አልቻላችሁም፤ ሥጋውያን
ናችሁና።

11. ከሁሉም ነጻ ሳለሁ ብዙዎቹን ለመጥቀም እንደባሪያ ሆኜ
አገሰገልሁ። አይሁድን ለመጥቀም ለአይሁድ አይሁዳዊ ሆንሁ
(መሰልሁ)። ከእራት በታች ያሉትን ለመጥቀም ከእራት በታች
ባለሆን ከእራት በታች ያለሁ መሰልሁ። ሕግ አልባዎችን
ለመጥቀም በክርስቶስ ሕግ ሳለሁ፤ የእግዚአብሔርን ሕግ ባልረሳ፤
ሕግ ለሌላቸው ሕግ አልባ መሰልሁ። አመምተኞችን ለግኝን

ለሕመምተኞች ሕመምተኛ ሆንሁ። ደካሞችንም ለመጥቀም ደካማ ሆንሁ። ሁሉንም ለግዳን ወደኔ ለመሰብሰብ የሁሉንም ባህልና ልግድ ተከተልሁ። የወንጌል ተካፋይ እንድሆን ሁሉንም ስለወንጌል አደርገዋለሁ። (1ቆሮ. 3:1-3፤ 9:19-23)።

12. እንደኔ ሁኑ፤ እኔ እንደናንተ ሁኛለሁና። (ገላ. 4:12)።

ጌታ ዓለምን ጽንፍ እስከ ጽንፍ ሂዳችሁ አስተምሩ ብሎ ያዘዛቸውን ትእዛዝ ተከትለው የሰብከት ስልታቸውን እያሻሻሉ ሲያስተምሩ ኑረው ሲሰደዱ ወይም ሲታሰሩ ሐዲሳን ምእመናን ብዙ ነገር እየተከራከሩ፤ እየተጣሉ፤ ስለዚህ ባስተማርኻን፤ ባስተማራቸውን ነገር ተጣልተናልና እውነተኛውን ትምህርትህን ጻፍልን እያሉ መጠይቅ ይጽፍላቸው ጀመር፤ እነሱም እምነታቸውን ሳይለውጡ በዘዴ ይጽፋላቸዋል። ከዚህ በላይ የተጠቀሱት አብዛኞቹ የቅዱስ ጳውሎስ መልእክታት የተጻፉት ቅዱስ ጳውሎስ ታስሮ ሳለ ነው። የቅዱስ ኢፕሮስም እንዲሁ በሰደተ ላይ ሳለ ነው።⁴ (ኤፌ. 3:1፤ 13፤ 4:1፤ ፊል. 1:13፤ ቆላ. 4:18፤ 2ጢሞ. 2:9)።

በሴት መብት ምክንያት በደብዳቤ መጻጻፍ፤ መሰደብ፤ መገረፍ፤ መታሰር፤ መባረር፤ መሠቃየት፤ መሰየፍ ከመምጣቱ በፊት ያለ ምንም ችግር ሴቶች ከወንዶች እኩል ክርስቶስን ይከተሉም ያስተምሩም ነበር። (ግቲ. 28:7-11፤ ግር. 16:5-12፤ 1ቆሮ. 7:1፤ ፊል. 4:2-2 ሮሜ 16:1:3:7:12:13)።

ለ) እናቲ ሴት ናት ተብሎ በግይነገርበት በሴት በኩል ያለው ትውልድ በግይቆጠርበት፤ ወንዶች ብቻቸውን ሁነው ሲያወሩ እንኳ የሴትን ስምም ሆነ ሙያ በግያነሱበት ዘመንና አካባቢ ሴት፤ ከወንድ እኩል ናት፤ ልታስተምር ትችላለች፤ ታስተምራለች፤ ታስተምር እያሉ ሲሰብኩ ጊዜ፤ ሻረ ሴት የምታስተምረው ሃይማኖት መጣብን! አሉና አሕዛብም አይሁድም ተናደዱ። ይልቁንም አይሁድ አርቆ ለግጦር ሐዋሪያትን ለምን ለግስተማር ስትሄዱ ሴት ታስከትላላችሁ እያሉ ይወቅዷቸው፤ ይከፈቸው፤ ያሸጧቸው ጀመር። ለግወናበድም የሮም መንግሥት በተዘረጋበት ሁሉ እየተዘዋወረ የሚያስተምረውን ቅዱስ ጳውሎስን ከሴት ጋራ ይውላል፤ ሴት ያስተምራል፤ እንድታስተምርም ያሠለጥናል እያሉ ያላጡት፤ ይከሉት ጀመረ። ከኢየሩሳሌም እስከ ግሪክ ያለው የርቀትም ሰደት ለውሸት ይመቻል እንደሚባለው የሐዋርያትን ኑሮ ለግያውቀው ሕዝብ ለግወናበሻ ተመቻቸው (ረዳቸው)። በዚህም ያስተማራቸው ምእመናን ታውከው ሲጽፉለት ጊዜ ሴቶች ሐዋርያትም፤ በሰብከት ባልንጀራቸውን፤

በክርስቶስ እንታቸውን ያስከትላሉ፤ በግስተግርም ይረዳዳሉ እያለ ሴት የምትከተለውና የምትረዳው እሱ ብቻ አለመሆኑን ገልጾ ጽፏል።

13. ለግደባት መልሴ ይህች ናት፤ ለመብላትና ለመጠጣት መብት የለንምን? እንደ ሌሎች ሐዋርያት እንደ ጌታ ወንድሞችና እንደ ኬፋ ሴት እንታችንን ለግስከተል መብት የለንምን? ወይስ እኔና በርናባስ ብቻ መብት የለንምን? (1ቆሮ. 9:3-6)።

ከኢየሩሳሌም ርቀው አሕዛብን በመጀመሪያ ጊዜ እየዞሩ ያስተግሩ ሁለታቸው ጳውሎስና በርናባስ ስለነበሩ፤ ሥራቸውን ለግስከተል ቢጽሙ ሐሳውያን ሴት ያስከትላል፤ ሐዋርያ አይደለም፤ አልተሾመም፤ ኢየሱስ ክርስቶስን አላየም እያሉ በጳውሎስ ላይ ያወሩበት ነበር። ይህንን ለመከላከል ብዙ መልእክት ጽፏል። በዚህም የነበረበትን ዘመንና አካባቢውን ሳያጠኑ፤ ከአሉበት አካባቢና ዘመን ሁነው የክርስቶስን ዘመን ሳያውቁ፤ የጳውሎስን አካባቢ ሳይመረምሩ በሐዋርያት የግፈርዱ ብዙ ናቸው።⁵

ሐ) ሴቶችም ነጻ ከወጣን፤ ከወንድ እኩል ከሆንን፤ ብለው ባንድ ጊዜ የኖረውን ሥርዓት ትተዋል፤ ለባሎቻችን እንታዘዝም፤ የግጀት ሥራ እንሠራም ሲሉ ጊዜ ባንድ ጊዜ የመጣ እንግዳ ለውጥ ሆነና፤ የቤተሰቡ ምግብና ልብስ ገላፊ የባሮቹ የእሸከሮቹ መሪ፤ ትልቋ ባሪያ አልሠራም ስትል ጊዜ ኑሮው ተበላሽ፤ የቤቱ ሥርዓት ተደመሰሰ። ከየቤቱ የግላሰ የግረታ መጠጠን በክርስትና ምክንያት ባሥር ዓመታት ውስጥ ዓለሙ ከሥሉጥ ኑሮ ወደ ሐቃልነት ተለወጠ። ባንዳንድ ህገርና ዘመን ቂል ቂሉ ሰው ለውጥ መጣ ሲሉት፤ ላልሠራ የምናርበት ዘመን መጣ ብሎ እንደግረታቸው፤ በዚያ ዘመንም ክርስትናን የተቀበሉ ብዙ ሴቶች ሥራ እንሠራም፤ ይልቁንም ባሌ አያዝዝኝም ሲሉ ጊዜ መግባባት ጠፋና ጋብቻን ሊያከብር፤ ሴትን ነጻ ሊያወጣ የመጣው ክርስትና ራሱም ጠፍቶ ጋብቻንም ሊያጠፋው ሆነ፤ ስለሆነ፤ ክርስትናን የተቀበለ ወንድ ሁሉ ተቸገረ፤ ያልተቀበለውም በዚህ ምክንያት ልቀበል አልቀበል እያለ ይዳዳ ጀመር።

በአቦርያ ሕግ ሳትከናከብ በመንገድ የግትታየው፤ በግሪክ ባህል ከግጀቷ የግትወጣው፤ በሮም ልግድ ሳትታጀብ ከግቢዋ የግትላወሰው ሴት ድሮ ነጻ ወጣችና የትም ትዞር ጀመር።

የንግግር ሥርዓትም ሳትግር ምላስ ካለኝ ብላ ሳይጠይቃት፤ ሳይፈቅዱላት፤ ሳታውቅ እገኝ ባጣውን ትለፈልፍ ገባች። ክንንቧን ጣለች፤ አጭር ለበሰች። ቤተ ክርስቲያን ቅጥ፤ ጉባኤው መልክ አጣ። ይህ ነው ከዚህ በፊት ያየናቸውን ጥቅሶች ሐዋርያትን እንዲጽፉ

ያስገደዷቸው። በዚህም የአደባባይ ሕግ አውጥተዋል፤ የቤተ ሰብእ ሥርዓት ሠርተዋል፤ አበጅተዋል። ሴቶች ባደባባይ መናገሩንና መናፋትን ለጊዜው ካላወቁበት በፊት ከቤት ይማሩ ብለዋል። (1ቆሮ. 11:2-16፤ 14:34-40፤ ኤፌ. 5:14-33፤ 1ጢሞ. 2:9-12፤ 1ዲሞ. 3:1:7)።

እሽ! ምክንያቱስ ይሁን ክርስትና የጦር መሣሪያ ስለሌለው አስተምሩ እንጂ አስገድዱ ስለማይል የክርስቶስ ሰባኪዎች አንዱ ዕቅዳቸው ሲበላሽ ሌላ አመጡ እንበል፤ መረጃውንም እንቀበል፤ ግን በዚሁ አንቀጽ እንኳ ስለሴት መብት የተጠቀሱት ጥቅሶች እርስ በርሳቸው አይጣሉም ወይ? ለሚል ጠያቂ፤ መልሱ አሁንም አይጣሉም ነው፤ ሴት ከወንድ እኩል ናት ብለው ነው ሁሉም ያስተምሩ የነበረ። አሁንም ጠያቂ አይሰለፉምና እንዴት ሁኖ ቢፈታና ቢተጉም ነዋ! ሴትና ወንድ አንድ እካል ናቸው ካለ በኋላ ሴቶች ሆይ! ለባሉቻችሁ ተገዙ ሲል የማይጣላው? ለሚል ጠያቂ ትርጓሜውን እናስከትላለን። እሱን ከመጀመሪያ በፊት ግን አንባቢያን ሁሉ ባለፉት ሦስት ምዕራፎች የተጻፉትን ከነጥቅሶቻቸው በደንብ እንዲያነፃፁ እናሳስባለን።⁶

57. በአንቀጽ 56 የተጠቀሱት ትርጓሜያት

ብቁጥር 1-4 ያሉት ጥቅሶች በሴት መብት ምክንያት በሐዋርያት ላይ የደረሰው ችግር ከመምጣቱ በፊት የነበረውን የሴት አቋም በቀጥታ ስለሚገልጹ ትንተናና ትርጓሜ እያሻቸውም። ይህ የሚያሻቸው ለሙግት (ለክርክር)፤ ጆሮ ያለው ይስግ፤ ዐይን ያለው ይይ፤ ልብ ያለው ያስተውል ተበለው የተጻፉት የቀሩት ናቸው።

ቁጥር 5፤ ሴቶች ሆይ! ለጌታ እንደምትታዘዙ ለባሉቻችሁ ታዘዙ፤ ክርስቶስ የቤተ ክርስቲያን አለቃና የአካሏ አዳኝ እንደሆነ የምሽት አለቃዋ ባሏ ነውና። ቤተ ክርስቲያን ለክርስቶስ እንደምትገዛ ምሽቶች ለባሉቻቸው በሁሉም ይታዘዙ፤ እንደዚሁም ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንን እንደወደዳትና ራሱንም እሳልፎ እንደሰጠላት ወንዶችም ምሽቶቻቸውን ያፍቅሩ፤ ...ወንዶችም ምሽቶቻቸውን ይውደዱ፤ እንዲሁም ወንዶች ምሽቶቻቸውን እንደራሳቸው ይውደዱ፤ ምሽቱን የወደደ ራሱን ወደደ፤ የራሱን ሥጋ ሊጠላ የሚችል ከቶ ግንም የለም፤ ይመግባታል፤ ይንከባከባታል እንጂ፤ ክርስቶስ ቤተ ክርስቲያንን እንደሚንከባከብ፤ የእሱ እካል አባሎች ነንና፤ ስለዚህ ሰው አባትና እናቱን ትቶ ከምሽት ጋራ ይጣበቃል፤ ሁለቱም እንድ ሥጋ ይሆናሉ፤ ይህ ምስጢር ትልቅ ነው፤ እኔ ግን በክርስቶስና በቤተ ክርስቲያን

እመስለዋለሁ፡ ግን ከእናንተ እያንዳንዱ ምሽቱን እንደራሱ ይውደዳት፡ ሴትም ባሏን ትፍራ ይላል። ከሰደት በኋላ በእስር ቤት የተጻፉት የጳውሎስና የኢፕሮስ መልእክታት መንፈስ ይህ ነው። ታዲያ ይህ አንቀጽ ሴት እንደ ቀድሞው ዘመን ለባሏ በጭፍኑ፡ በድፍኑ ትገዛ፡ ትጨቅን ይላል ወይ? የለም፡ አይልም። ሴትንስ ይጨቁናል፤ ይጨቁናል ወይስ ይረዳል? በዚያን ጊዜም ሆነ ዛሬ ይህ አንቀጽ መላላሉ ሳነበበው፡ ሴትን ይረዳል፡ ይደግፋል፤ የወንድን ሥልጣን ገፍ፡ የነበረውን ጌትነት ይቀግራል። ሴቶች ለባሎቻቸው ይታዘዙ፤ ሴት ባሏን ታከብር ካለ በኋላ፡ ወንድን ግን መላላሉ ምሽቱን እንደራሱ ይውደዳት አባቱንና እናቱን ትቶ ምሽቱን ይከተል፡ እሷ መሪ፡ እሱ ተመሪ፡ እሷ እዛዥ እሱ ታዛዥ፡ እሷ የተገፋችውን ያህል የበላይ እሱ ደግሞ ብድሩን የበታች ይሁኑ ብሎ ሁኔታውን ሁሉ ለውጧል። ምሽቱን እንደራሱ ወድሶ፡ እንደ ሥጋው ይያት፡ ወርዶ፡ ነዶ፡ በርዶ፡ የቀን ሐሩር፡ የሌሊት ቁር፡ የበጋውን መቀት፡ የክረምቱን ቅዝቃዜ ታግሦ፡ ያብላት፡ ያጠጣት፡ ይመግባት ተብሏል። ሴት ባሏን ትፍራ፡ ትታዘዝ ነው የተባለችው፡ ወንድ ግን ክርስቶስ ለቤተ ክርስቲያኑ እንደሞተ ወንድም ለምሽቱ ይመት ተብሎ በአንቀጽ አቀማመጥ በንግግሩ አካሄድ ታዝዟል። በግብርም በኩል ያየው እንደሆነ ይህ አንቀጽ ዘለዓለም ሲፈጸም ይኖራል። ክርስቶስ ለቤተ ክርስቲያን ሙቷል፡ ከምእመናን ግን ለክርስቶስ የሚሞት፡ የሞቱት በጣም ጥቂት ናቸው። እንደዚሁም ሴት የላከው ጅብ አይፈረም እያሉ ለምሽቶቻቸው ወይም በምሽቶቻቸው የሚሞቱ ወንዶች ብዙ ናቸው፤ ለሰባሏ የምትሞት ሴት ግን ብዙም አይደለች። 6ኛው ቁጥር ደግሞ ሴቶችም ለእግዚአብሔር እንደምትታዘዙ ለባሎቻችሁ ታዘዙ፡ ወንዶችም ምሽቶቻችሁን ውደዱ፡ አትንቀጁቸው ይላል። ይህም ልክ የፈተኛውን መንፈስ ሳይለቅ በመግባባት እንዲኖሩ ያዝዛል እንጂ፡ ወንድን የበላይ ሴትን የበታች አያደርግም፤ ሴት ለባሏ ትታዘዝ፡ ወንድም ምሽቱን እንደራሱ ይውደድ፡ አይንቀፋት ግለት ምን ግለት ነው? ከወደዳት፡ ካልነቀፋት እኩል ናቸው። እንዲያውም እንደነገሩ አካሄድ ከሆነስ ወንዱ ይውደዳት አይንቀፋት ሲባል፡ እሷ አትንቅፈው አትሰደበው ስላልተባለች፡ አዲሲቱ ግልብጥ ሴት፡ ባሏን ልትነቅፍም ልትለድብም ትችላለች ግለት ነው። ባልደው ግን የመንቀፍም ሆነ የመስደብ ሥልጣን የለውም። 7 ና 8 ቁጥሮች ለጊዜው ክርስትና ያመጣው ለውጥ ለሰብከተ ወንጌል ዕንቅፋት ስለሆነ ለግቆያ ቅዱስ ጳውሎስ የጻፈው ነው። 9ቁጥርን እንደ5 እና 6 አስግምቶ ይተረጉጋል።

58. በሌሊት መብት የሞቱ ሐዋርያት፤

ሐዋርያት ሌትም ሰው ናት፤ ከወንድ እኩል ናት ብለው በግስተግራቸው መሰደድ፤ መታሰር፤ መገረፍ እንደደረሰባቸውና በዚህም የሰብክት ስልታቸውን እንደሰወጡ አይተናል። አሁን ደግሞ ስደቱም ቀጥሎ፤ እነሱም በትምህርታቸው፤ በሌት መብት፤ ሥልጣን፤ እኩልነት ምክንያት ሰግዕት የሆኑትን የክርስቶስ ተከታዮች ሐዋርያት በገደለ ሐዋርያትና በሰንክሳር መሠረት በቅደም ተከተል እናያለን፤

ሀ) ቅዱስ ኢፕሮስ፡ ከብዙ ግስተግርና ስደት በኋላ ቅዱስ ኢፕሮስ ሮም ደርሷል። በዚያም ሌት ከዚህ በፊት በምዕራፍ 3 እንዳየነው ሌት ከሰውና ከእንስሳት መካከል ባለችበት፤ ከነገንዘቧ ለባሏ አንጡራ ንብረቱ፤ ግቡ ከብቱ በተባለችበት፤ ከሆነችበት ሀገርና ዘመን ሌት ከወንድ እኩል ናት፤ አንድ ወንድ ላንድ ሴት፤ አንዲት ሴት ላንድ ወንድ ብሎ አስተካክሎ ሰብኳል፤ በመሰበኩም፤ የሌትን መብት ልክ እንደ ክርስቶስ እንደ መምህሩ በግጋነት፤ ሌት ሁሉ የገሊና ንቃት አግኝቶ ተነቃነቀ። ሽረ! ሌትም ሰው ናት የግራ አስተግሪ መጣ እያለ ሮግዊ ሁሉ ሕም! ሕም! ይል ገባ። ከዚህም የተነሣ የከንቲባው አራት ምሽቶች ትምህርቱን ሰሙና፤ ባላቸውን አክርኢሰን ከእንግዲህ ወዲህ የወንድ መቀለጃ ሁኔታ በዕቁባትነት አንኖርምና የመረጥሃትን አስቀርተህ የቀረነውን ከብታችን ሰጥተህ ስደደን ብለው ወጥረው ያዙት። ምሳሌ እቸውንም ብዙ ሌቶች ተቀበሉ፤ ተከተሉት። መኳንንቱና መሳፍንቱ ሌትግ! ከወንድ እኩል ከሆነች ግን ሊያገለግልን ነው! ብለው ቅዱስ ኢፕሮስን ለመግደል አድግ አስነሥተው አሌሩ።

ኢፕሮስም ይህን ቢሰግ ከሮም በር ሊደርስ ጌታ ተገልጦ ታየው፤ ኢፕሮስም ደንግጦ ጌታ ሆይ! ወዴት ትሄዳለህ? አለው፤ ጌታም ልሰቀል ወደ ሮም እገባለሁ ብሎት ተሰወረ። ኢፕሮስም ተመልሶ ሰግዕት ሁን ግለቱ ነው ብሎ፤ ተመልሶ ገብቷል፤ የሮም መሳፍንትም ግንን እንፈልጋለን ብለው በሌት ምክንያት የተጣሉትን ሃይማኖት አልብሰው ሰቀሉት ይላል ገድሰ ሐዋርያቱ።⁷

ሰንክሳሩ ደግሞ፤

ምክንያተ ሞቱ ሰኢፕሮስ - የኢፕሮስ የሞቱ ምክንያት፡

14. ወበእንተ ዝንተ ትእምርት አምኑ በዙጋን ሰብእ ወዕቁባቲሁ ሰአክርኢስ መልአክ ሀገር አምና በአደጂሁ ወዐቀባ ንጽሕና ወብዙጋት አንስት ተገሕሣ እምአምታቲሆን በወእንተዝ ነገር ተግክሩ ከመ ይቅትልዎ። ሰለዚህ ምልክት ብዙ ሰዎች እመኑ፤

የሀገረ ገዥው የአክሮሲስ ዕቁባትም በእጁ አመኑ፤ ገጽሕናም ጠበቁ፤ ብዙ ሴቶችም ከባሎቻቸው ተለዩ። ስለዚህ ነገር ሊገሉት ሞክሩ። (ሰንክሳር ሐምሌ 5)

ለ) ቅዱስ እንድርያስ ሐዋርያ፡

የኢፕሮስ ወንድም ሐዋርያው እንድርያስም በሰግዕትነት የሞተበት ምክንያት መነሻው ያው የሴት መብት ነው።

15. ወይቤሉ ለእመ ዝንቱ ነበረ ውስተ ህገርነ ያጠፍለን በሥራዩ፤ እስመ ወእቱ ይፈልጥ አንስተ እምእምታቲሆን፤ ንዑ ንስድዶ እምሀገርነ ከመ ኢይፍልጠነ እም-አንስቲያነ=ይህ ከኛ ጋራ ከቆየ በሥራዩ ያጠፋናል፤ ሴቶችን ከባሎቻቸው ይለያልና፤ ከሴቶቻችን እንዳይለዩን ኑ ከሀገራችን እናባረው አሉ። በዚህም ገለውታል።⁸

ሐ) ያዕቆብ የጌታችን ወንድም፡

ያዕቆብም ወንድና ሴት አንድ አካል ናቸው ሃሚሰውን የጌታን ትምህርት በሰፊው ሲያስተምር ኑሯል። በዚህም እይሁድ ሴት ያስተምራል ብለው እየተነሡ ሲያስቸግሩት ብዙ ዘመን ከቆዩ በኋላ በሕይወቱ መጨረሻ መካን የነበረችውን ያምንዮስን ምሽት ቴምብስታን ጸልዮ ቢባርካት ወልዳሰች፤ ይህን የሰግው ባሏ፤ ሕዝቡን ሰብኮ አሳድሞታል። ያደመው ሕዝብም እሆ! እያለ ካለበት ድረስ ሂዶ ገድሎታል።⁹

መ) ቅዱስ በትረተሎሚዎስ፡

ይህም ሰግዕት የሆነው የእግርጳስን ምሽት አስተምሮ አጥምቋታል። እሷም ተምራ፤ ተጠምቃ ስታበቃ ባሏን ትፈልግ እንደሆነ፤ አንተና እኔ በኩልነት እንኑር፤ በተቀረ ግን ይህን እንሰላዊና አረግዊ ኑሮ አልፈልግም ብትለው፤ እንዲህ ያለውን ወንጀል ሴት ከወንድ እኩል ናት ብለህ ያስተማርሃት አንተ ነህ ብሎ ገሎታል።¹⁰

ሠ) ሐዋርያው ፊሊጶስ፡

የዚህም ከክርስቶስ ሌላ የሰግዕትነት ምክንያት የሴቶች መብት ነበር፤

16. ወይቤሉ በበይናቲሆሙ ርእዩ እርኑ ይሥሕቅ እንዝ ይሳለቅ ወይፈቅድ ያስሕተነ ወይሚጠነ ከመ ሕዝብ እስ ረስዮሙ ይገደጉ አግልክቲ ሆሙ ወፊለጠሙ እምእንቲያሆሙ። እርስ በርሳቸው አግልክታቸውን እንዳስተዋቸውና ከምሽቶቻቸው እንደሰያቸው ሕዝብ ሊያስተንና ሊመልሰን ፈልጎ እንደት እያፈዘብን እንደሚሥቅ ዕዩ ተባባሉ።¹¹

ረ) ሐዋርያው ግትያስ፡

ደግሰቅን የሰበከው ሐዋርያ ግትያስም ለግዕት የሆነው በሴት መብትና በሃይማኖት ነው። ትምህርተ ሥሉስ ቅዱስን ካሰረጸ በኋላ የሴትን መብት በሰፊው ሰብኳል፤ ሴቶችም ለምተው ነቅተው ተከትለውታል። ይህም የሞቱ ምክንያት ሁኗል።

17. ወቀዳሚ ዘእኤዝዘከመ ቦቱ ከመ ትርሐቁ እምኩሉ ርበሐት ወኢታበዝኑ ተደምሮ ምስለ አንስት ከመ ይርእይ እግዚአብሔር ገበ ንጽሕክሙ ወይባርክ ላዕሌክሙ በበረከት መንፈሳዊት ወበረከት ሰግያዊት ወይምሐርክሙ በዕለተ ኩነኔ ወሰበ ሰምዑ ሰብእ ሀገር በምክንያተ ምገባሩ ወይቤሉ በበይናቲሆሙ እምኔሁ ዘንተ ቦእ ሰይጣን ውስተ አልባቢሆሙ አግን እሰመ ዝንቱ ብእሲ አሐዱ እም 10 ወ 2 እደው መሠርያን እለ ያንሰሰው ዉስተ ኩሉ በሐውርት ወይፈልጡ አንስተ እምአምታቲሆን፤ ርእዩ ዘከመ ትሬስይም=ከሁሉ አስቀድሜ እግዚአብሔር ንጽሕናችሁን ዐይቶ በመንፈሳዊትና በሰግያዊት በረከት እንዲባርካችሁና በኩነኔ ቀን እንዲምራችሁ ከሴቶች ጋራ መገናኘት እንዳታበዙና ክርስቶስ ሁሉ እንድትርቁ አዝዛችኋለሁ። የሀገሩ ሰዎች ይህን በሰሙ ጊዜ፡ ግብረ ክፉው ሰይጣን በልቡናቸው ገባ። እርሱ በርሳቸውም በርግጥ ይህ ሰው፡ ሀገር ለሀገር እየዞሩ በሥራያቸው ሴቶችን ከባሉቻቸው ከሚለዩት ከ12 ሐዋርያት አንዱ ነው። ስለሆነ ምን እንደምታደርጉት አስተውሉ፤ ምክሩ፡ ተባባሉ። በዚህ ምክር መሠረትም፡ ሴትም ሰው ናት፤ ከወንድ እኩል ናት ካለ ይሙት በቃ ብሰው ፈርደው ገድለውታል።¹²

ሰ) ሐዋርያው ቶግስ፡

ቅዱስ ቶግስም ብዙ ሥቃይ ዐይቶ፡ ቆዳውን ተገር የሰግዕትነቱን ክብር ያገኘው ሴትም ከተግረች እንደ ወንድ ልታስብ ትችላለች፤ በሃይማኖትም የፈለገችውን ልትከተል ትችላለች ብሎ ሰላስተግረና ሰላሠለጠነ ነው።¹³

በዚህ አንቀጽ ከ1-7 የተዘረዘሩት ከ12 ሐዋርያት ሰባቱ የተገደሉት ስለሴት መብት ነው።

59. ፍች በሐዲስ ኪዳን፡

በዚሁ ምዕራፍ በአንቀጽ 53 እንዳየነው በሐዲስ ኪዳን ሴት ከተፈጥሮዋ በቀር በሕግ ከወንድ እኩል ናት። ከክህነት በቀረ ወንድ የሚሠራውን ሁሉ በሕግም በግብርም አግኝታለች። ታስተምራለች፡

ትንቢት ትናገራለች፡ ባደባባይ ሳትከናከብ ትዞራለች፡ የመረጠችውን ነቢይ ትከተላለች፡ የወደደችውን መምህር ትምህርት ትሰግላለች፡ መርጣታን ታገባለች። ካልተሰማማትም በእኩልነት እንዳገባች በባለእኩልነት መብቷ ተጠቅማ ሀብቷን እኩል ተካፍላ ትፋታለች። ባሏ በሰም አለቃዋ በግብር ባሪያዋና አገልጋይዋ ነው። ለግብር ይውጣ ያህል ምሽት ትታዘዝ ተብላለች፡ ባል ግን ምሽቱን እንደራሱ ይውደድ፡ ይመግባት፡ ይቀልባት፡ ከዚያም አልፎ ተርፎ ይመትላት፡ ራሱን አላልፎ ይሰጥላት ተብሏል። ስለዚህ እንደ ባቢሎን፡ ፋርስ፡ ነነዌ፡ ቤተ እስራኤል ወንድ እንደፈቀደ ለምስክር በፈጠራ ቁራጭ ወረቀት ሰጥቶ ግሰናበቱ ቀረ፤ ሞተ፤ ተከቱተ፤ ስለዚህ ስትፈልግ ትናገራለች፡ ካልፈለገች ግን የጋራ ገንዘቧን ተካፍላ፡ ያመጣችውን ትሎት እንዳለ፡ ተላልታ፡ ተቀብላ፡ ትፋታ ጀመረ። (1ቆሮ. 7:10)¹¹

60. ለመስተጋድላን አደው የተደረገው ጸጋ እግዚአብሔር

ሁሉ ለቅዱሳት አንስትራ ተደርጓል፡ ተፈጽሟል፤

ጌታ ለሐዋርያት ድውይ ፈውሱ፡ ሙት እንሠ፡ ዕውር አብሩ፡ አጋንንትን አውጡ፡ ብሎ በሰጠው ሥልጣን መሠረት፡ ወንዶች ሐዋርያት ሲሠሩበት ኑረዋል። ርቱዓተ ሃይማኖት (ሃይማኖተ ቀናዎች) የሆኑ ሴቶችም ልክ እንደ ሐዋርያት ድውይ እየፈወሱ፡ ለምጽ እያነዱ፡ ሙት እያሰነሡ፡ ገቢረ ታምራት እያላዩ ሲያስተምሩ ኑረው፡ ሰማዕት እየሆኑ ወይንም ተጋድሎአቸውን በላላም እየፈጸሙ፡ በቅድስና ዐርፈዋል። በዚህ ዐይነት በሃይማኖታቸው ሲጋደሉ ኑረው በአሸናፊነት የሞቱትን ቅዱሳት አንስትራ ጽፈ እጩርሳለሁ ብሎ መነሣት ጊዜ መፍጀት፡ ወረቀት መጨረስ ስለሆነ ለግብረኛ ያህል ጥቂት መጽሐፍት ጠቅለን እናልፋለን። (ግቱ. 10፤ 1፤ ሉቃ. 9:1-2፤ ግብ. 5:15 ሮሜ 16:1:3:6፤ 1ቆሮ. 9:3-7፤ ስንክሳር መስከረም 17፤ 28፤ ጎዳር 18፤ ታኅሣሥ 5፤ 10፤ 21፤ ጥር 20፤ 24፤ 26፤ የካቲት 8፤ መጋቢት 5፤ 12፤ 26፤ ግያዝያ 25፤ ግንቦት 11፤ 28፤ ሠኔ 12፤ ሐምሌ 1፤ 17፤ 23፤ 25፤ ነሐሴ 2፤ 6፤ 15፤ 21)። ከዚህ በላይ በተጠቀሱት የኣውሎስ መልእክታትና ስንክሳር ሴት በገቢረ ተአምርም ሆነ በተጋድሎ የወንድ እኩያ እንደሆነች ተደጋግሞ በሰፊው ተጽፏል። ለክርስትና ትምህርት ሥቃይዋን ተቀብላለች፤ ድርሻዋን አበርክታለች። እሷም ቀድሞ ከወንድ ግንቧን አምና ተናጋሪ እንሰላ መሆኗን ተቀብላ የኖረችው፡ ክርስቶስ ለው ነሽ ሲላት ጊዜ ታጥቃ ተነሥታ ምንነቷን አስመስክረች።

61. ለመብታቸው የታገሉ ሴቶች፤

ለብዙ ሺህ ዘመን ጠፍቶ የኖረው የሴት መብት ክርስቶስ ሰላወጀው፡ ሐዋርያት በለሰበኩት ባንድ ጊዜ አልተቋቋመም፤ በወር ወይም በዓመት ተቃንቶ ከወንድ እኩል አልሆነም። እስኪቃና፤ እስኪሳካ ዘመናት ወስዷል። ብዙ ሰዎች በትግል ስለሴት አቋም ሕይወታቸውን አሳልፈዋል፤ ደግሞውን አፍስሰዋል። ከሐዋርያት ሰባቱ በዚህ ምክንያት እንደሞቱ በአንቀጽ 58 ተናግረናል፤ ዐይተናል፤ እንዳየነው፤ እንደተረዳነ፤ አሁን ደግሞ ስለራሳቸው መብት የሞቱትን ቅድሳት እንስት እንቆጥራለን።

ሀ) ቅድስት ቴካላ፤

ከሐዋርያት በምን እንሣለሁ ብላ መጀመሪያም የቅዱስ ኢፕሮስ ረድሁና እየተከተለች ስትረዳው ኑራ፤ በኋላም ከሱ ተለይታ ራስዋን ችላ ስትሰብክ፤ በአረግውያን ተይዛ የሰግዕትነት መከራ ተቀበላ ልክ እንደ ነቢዩ ዳንኤል ከአናብስት ጉድጓድ ተጥላ አናብስቱ ሳይነኳት ሁሉን ቀናትና ሌሊት ቆይታ በደንና ወጥታ በሐዋርያዊትነት ብዙ ሕዝብ አስተምራ አሳምና በአንጸቢያ አካባቢ በሰላም ዐርፋለች። (ሰንክሳር፡ ሐምሌ፡ 25)

ለ) ቅድስት አንበጣሲያ፤

ይህች ሰው ከቁስጥንጥንያ መሳፍንት ያንዱ ልጅ ናት። ለዐቅመ ሔዋን ስትደርስ በዘመኗ የነበረው ንጉሥ ብስጥያሄስ ምሽት እያላች ሁለተኛ ምሽቱ አድርጌ ላግባሽ ቢላት የሴትን መብት አዋርጄ ሁለተኛ ተደራቢ ምሽት ሁኔ ከምኖር ምነና ይሻለኛል ብላ፤ ከቁስጥንጥንያ ጠፍታ ወደ ግብጽ ሄዳ ከአስቂጥስ ገዳም ደርሳለች። ከዚያም ዘአበምኔት በአባ ዳንኤል ፈቃድ ከአንድ በአት ገብታ 28 ዓመት ሙሉ ዘግታ ኑራ፤ በቅታ፤ ዕለተ ሞቷ ሲደርስ፤ መነኮሳቱን ተሰናበታ፤ በሰላም ያለ ደጃ ዐርፋለች። (ሰንክሳር ጥር 7)።

ሐ) ቅድስት አውዳክስያ፤

ይህች ቅድስት ሴት በእስክንድርያ ከጊገኙ ሀብታም ነጋዴዎች ተወልዳ፤ ወንዶች ልጆች የግጥሞችንም ከሴትነት ባልትና ጋራ እየተግረች አድጋለች። ለትምህርት ከወንዶች ጋራ እኩል ስለነበረች የእናቷን ሙያ ትታ የአባቷን ተግባር ለመያዝ ወሰነች። በውሳኔዋም መሠረት ሴትና ወንድ አንድ አካል ናቸው የግለውን ክርስቶስን ተከተላ እንደወንድ ለግስተግር ቆረጠች። እምነቷንም ለጸታ ጓደኞች በሰፊው አስተግረች። ብዙ ሴቶችም እርዳሳዋን ተከተሉ። በኋላ ግን አረግውያን ሴቶችንን እነቃችብን ብለው ቀንተው፤ በሌላ ጉድለት

ሳይሆን በሴትነቷ ብቻ ለምን? በራስሽ ወላጅነት ተጠቀምሽ? መነኮሰሽ? ገዳም ገብተሽ በብሕትውና ትኖሪያለሽ? ብለው በጣም እሠቃይተው፡ ብዙ መከራ ካላዩለት በኋላ ሰይፈው ገድለዋታል። (ሰንክሳር መጋቢት 5)

ለእርሷ ያህል ጠቀሰን እንጂ እነዚህን የመሳሰሉ ብዙ ተጋዳዮች ሴቶች ሰንክሳር ይሠራል። በእንቀጽ 60 የተጠቀሱትን የሰንክሳር ዕለታት ግንባብም ስለሴት እቋም የታገሉትን ሴቶች ታሪክ ዘርዘር ያሳያል።

62. ሴቶች የሚፈልጓቸውን ወንዶች ለጋብቻ ከመጠየቅ ደረጃ ደርሰዋል፤

ከዚህ በፊት እንዳየነው ክርስቶስ ሴትና ወንድ እኩል ናቸው ካለበት ጊዜ ጀምሮ ይህን የሰማች ሴት ሁሉ ዳር እስከ ዳር ትነቃለች፡ ነቅታለች፡ የወንዶች ግዛት የነበረው በአደባባይ መግባት፡ በቤተ ክርስቲያን መበከከ፡ ሃይማኖት ግስተግርን የመሳሰለውን እውራጃ ሁሉ ለኛም ይገባናልና እያለች በእየፈናው ወጥራ ያዘች። አድጋሪው አረግዋል ወንድም ሥልጣኔን አልሰጥም፡ መብቷን አለቅም እንዳባፋችንን እንችም በማጀት እኔም በአደባባይ፡ እንቺ እንደ እናትሽ ተመራ፡ እኔም እንዳባቲ በአባዋራነት ቤቱን ልምራ፡ እንችን ላዝዝ እያለ ይግባታል። ሴት ግን እሱን ተወው! ያለፈው ይበቃሃል፡ በሩን ክፈት፡ መንደጉን ልቀቅ እያለች ወጥታ፡ ግጀቱንም፡ አደባባዩንም አጣምራ ከያዘችው ዕድሜ ለሐዋርያት ትምህርትና ገቢረ ተእምር እንጂ ብዙ ቀን ሁኗል።

ሳታገባ ለመኖር የምትፈልገው እምቢ አላገባም፡ ወይም ይህን ሰውዬ አልወደውም እያለች ወላጆችዋ ያመጡላትን ባል ማግባት ከተወች ውሎ አድሯል፡ ጊዜው አልፏል። ሌላዋ ደግሞ ወላጆችዋን ሳትጠይቅ ገዳም ገብታ ግንንም ሳታግክር በራሷ ሐሳብ መንኮሳለች። ይህም በእየሀገሩ ከታወቀ ዋለ እደረ። ለውጡ እየገፋ ሄደ። በዚህ ጊዜ ልታገባ የምትፈልገዋ ደግሞ እስከ መቼ የወደደኝ ብቻ ሲያገባኝ ይኖራል? ከእንግዲህስ እኔ የወደደሁትን ማገባት አለብኝ አለችና ወንድ እንደሚያደርገው እሷም አግባኝ ብላ ትጠይቅ ሽግግሌ ትልክ ጀመረች።¹⁴ (ታኅሣሥ 5፤ ጥር 27)።

ለሴት አጽኖ የተጠቀሱ መጻሕፍት

1. a) Flinders Petrie, Social Life In Ancient Egypt, (London: Constable and Company Ltd. 1923), pp. 27-28; 23-75;
 b) The Legacy of Egypt, Sec. Edition, Ed. J.R. Haris (Oxford, Clarendon Press, 1971), pp. 170-174.
 c) John Manchip White, Everyday Life in Ancient Egypt, (London: B.T. Bartford, Ltd. 1963), p. 116.
2. Theological Dictionary of the New Testament, (Vol. 1, Trans, and Ed. by Geoffrey W. Bromiley Michigan, Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1972), pp. 776-789.
3. ገድሰ ሐዋርያት» Ethiopian Manuscript, Microfilm Project (No. 1482, Xerox, A.A. University Microfilms, 1974), pp. 12-15.
4. a) ግብ. ሐ. ከምዕራፍ 21፥ ቁጥር 27 እስከ ምዕራፍ 28 መጨረሻ ያይዋል፥ መሐሪ ትርጉሙ (ሊቀ ሊቃውንት፥ በጳጳሱ ሊቀ ጳጳስት ዘንገደር) የቅዱስ ጳውሎስ መጽሐፍ፥ አዲስ አበባ፥ ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት፥ 1948/ ገጽ 410.
 b) መጻሕፍተ ሐዲሳት ሦስቱ /አዲስ አበባ፥ አርቴስቲክ፥ 1951/ ገጽ. 197-202/»
 c) The Jerusalem Bible, Ed. by Alexander Jones, (London: Darton, Longman & Todd, 1966), pp. 251-266;
 d) Henry H. Hally, Hally's Bible Handbook, (Michigan: Zondervan Publishing House, 1965), pp. 613, 621, 635;

- e) Dictionary of the Bible, Ed. by James Hasings, Edition XII, (Edinburgh: T. & T. Clark, 38 George Street, 1950), pp. 148, 232, 721;
 - f) The New Bible Dictionary, Ed. by J. D. Douglas, (London: (Inter Varsity Press, 1972), pp. 243, 381.
5. መሐሪ ትርፌ የጳውሎስ መጽሐፍት / 1ቆሮ. 9:3-5=
6. a) William Barclay, The Daily Study Bible, Letters to Corinthians, (Edinburgh: The Saint Andrew Press, 1975), pp. 151-152;
 - b) William Barclay, Letters to Galatians, Ephesians, (1965), pp. 198-202;
 - c) William Barclay, Letters to Philippians, Colossians and Thessalonians, (1974), pp. 191-197;
 - d) William Barclay, Letters to Timoth. Titus and Philemon (1975) pp. 74-79;
 - e) William Barclay, Letters of James and Peter, (1975), pp. 258-265.
7. ገድለ ሐዋርያት» Ethiopian Manuscript Microfilm Project; No. 1482, (Xerox, University Microfilms, 1974), pp. 12-15.
8. Ibid., p. 88.
9. Ibid., pp. 21-22.
10. Ibid., p. 45.
11. Ibid., p. 79
12. Ibid., p. 113.
13. Ibid., pp. 125-129.
14. መሐሪ ትርፌ: ሠለሰቱ መጻሕፍተ ሐዲሳት /አዲስ አበባ: ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት 1951 ዓ.ም./ ገጽ. 236»

ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

63. ጠቅላላ አቅዋም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለሴት አቋም የምትከተለው ከሙሉ በከፊሉ ክርስቶስ ያስተማረውን፣ ሐዋርያት የሰበኩትን በሐዋርያትና በሊቃውንት ሲኖዶስ የተሠራውን ድነጋጌ ነው። በዚህ በኩል ያለውን ድክሞች ይጠቃልላል። ልክ እንዳዲስ ኪዳን ሲሆን፣ ግን በሀገራችን ሕገ አሪት ስትገባ፣ ሥርዓተ ረቦናትም አብሮ ገብቶ ስለነበር፣ አሪትንና ወንጌልን ያልለዩ ሁለቱ ሕግጋትና ሥርዓታት አብረው የሚሄዱ የሚመስላቸው፣ ሥርዓተ ረቦናትን እየጠቀሱ ይልቁንም ባልቲቶች ሴትን ከወንድ የምታንስ አስመስለው የሚያሳዩ አሉ። ይህ ግን ያላዋቂዎች አፈ ታሪክ እንጂ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን አይደለም።

እከህነት በቀር ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከወንድ እኩል ናት። የምትቆመውም በቀኝ ነው። ለብቻዋ ከቆመች ሴት ከወንድ ብታንስ ይህ የሚሉ አሉ። ቦታ መለየት ቦታ መካፈልን እንጂ፣ መተናነስን ወይም መበላለጥን አያሳይም። እንደ ቀድሞው ኢትዮጵያዊ አስተሳሰብ ተልቁ በቀኝ ትንሹ በግራ ይቆማል፤ በዚህ መሠረት በቤተ ግብርናም ቀኛዝማች የቀኝ ክንፍ ኃላፊ በቀኝ፣ ግራዝማች (የግራ ክንፍ ኃላፊ) በግራ ይቆማሉ። ቀኛዝማች ይቀድማል፣ ግራዝማች ይከተላል። እንደዚሁም ከእመቤታችን ወዲህ ሴቶች ከወንድ ለሚበልጡ፣ ሴት በቀኝ ስተቆም ወንድ በግራ ይቆማል።

ራሷውም ይኸው መቆሚያቸው ነው። ይህም በሁለቱ መሪዎች በቀኝ ታና በግራ ጌታ ይታወቃል። ይህም የተደረገው ቤተ ክርስቲያን ቤተ ልሎች ስለሆነች ሁለቱም ከመተያየት የተነሣ በሐጸ ዝሙት ተነድፈው ቤተ ክርስቲያንን የዳንስ መቃጠሪያ እንዳያደርጓት ታስቦ እንጂ ጾታ ግብላለጥ አይደለም።

የግብርናም የሴትንና የወንድ ተብለው ተከፍለዋል። ከወንድ ገዳም ሴት ትገባም። እንዲሁም ከሴት ገዳም ወንድ አይገባም፤ ከ70 ወይንም ገደ ገዳሙ ሥርዓት 80 ዓመት በላይ ካልሆነ በቀር። ይኸውም ቀድሶ ቱርቦ ወደ ወንዱ ገዳም ለመመለስ ብቻ። ለዚህም ከትግራይ ደብረ ምንጭን፣ ከጎጃም ውራ ኢየሱስን፣ ጉታ፣ ባሕር ዳር መጥቀስ ይቻላል። በዚህ ሁለቱ ገዳማት የሴትና የወንድ የተለያዩ ገዳማት አሏቸው። የሥራቅ ሲመጡ የሴቶች ገዳማት በቀኝ ናቸው። ለምን? ቢሉ ክርስቶስ ሲሰቀል ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ ስለተሰቀለ የሴቶችን ገዳማት በቀኝ ለማድረግ፤ ሌሎች ደግሞ የለም ይህ የሆነው ሁለቱም ሴት ገዳማት ከወንዶች አጠገብ እንዲሆኑ ታስቦ ነው ይላሉ፤ በምርጫ

ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

63. ጠቅላላ አቅዋም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለሴት አቋም የምትከተለው ከሙሉ በከፊሉ ክርስቶስ ያስተማረውን፤ ሐዋርያት የሰበኩትን በሐዋርያትና በሊቃውንት ሲኖዶስ የተሠራውን ድነጋጌ ነው። በዚህ በኩል ያለውን ጽሑ ይዞታዋ ልክ እንዳዲስ ኪዳን ሲሆን፤ ግን በሀገራችን ሕገ አሪት ስትገባ፤ ሥርዓተ ረቦናትም አብሮ ገብቶ ስለነበር፤ ኦሪትንና ወንጌልን ያልለዩ ሁለቱ ሕግጋትና ሥርዓታት አብረው የሚሄዱ የሚመስላቸው፤ ሥርዓተ ረቦናትን እየጠቀሱ ይልቁንም ባልቴቶች ሴትን ከወንድ የምታንስ አስመስለው የሚያሳዩ አሉ። ይህ ግን ያላዋቂዎች አፈ ታሪክ እንጂ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን አይደለም።

ከክህነት በቀር ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከወንድ እኩል ናት። የምትቆመውም በቀኝ ነው። ለብቻዋ ከቆመች ሴት ከወንድ ብታንስ ነው የሚሉ አሉ። ቦታ መለየት ቦታ መካፈልን እንጂ፤ መተናነስን ወይም መበላለጥን አያሳይም። እንደ ቀድሞው ኢትዮጵያዊ አስተሳሰብ ትልቁ በቀኝ ትንሹ በግራ ይቆማል፤ በዚሁ መሠረት በቤተ መንግሥትም ቀኛዝማች የቀኝ ክንፍ ኃላፊ በቀኝ፤ ግራዝማች (የግራ ክንፍ ኃላፊ) በግራ ይቆማሉ። ቀኛዝማች ይቀድማል፤ ግራዝማች ይከተላል። እንደዚሁም ከእመቤታችን ወዲህ ሴቶች ከወንድ ስለሚበልጡ፤ ሴት በቀኝ ስተቆም ወንድ በግራ ይቆማል።

መረጃውም ይኸው መቆሚያቸው ነው። ይህም በሁለቱ መሪዎች በቀኝ ጌታና በግራ ጌታ ይታወቃል። ይህም የተደረገው ቤተ ክርስቲያን ቤተ ጸሎት ስለሆነች ሁለቱም ከመተያየት የተነሣ በሐጸ ዝሙት ተነድፈው ቤተ ክርስቲያንን የዳንስ መቃጠሪያ እንዳያደርጓት ታስቦ እንጂ ጾታ ለማበላለጥ አይደለም።

ገዳማቱም የሴትንና የወንድ ተብለው ተከፍለዋል። ከወንድ ገዳም ሴት አትገባም። እንዲሁም ከሴት ገዳም ወንድ አይገባም፤ ከ70 ወይንም እንደ ገዳሙ ሥርዓት 80 ዓመት በላይ ካልሆነ በቀር። ይኸውም ቀድሶ አቁርቦ ወደ ወንዱ ገዳም ለመመለስ ብቻ። ለዚህም ከትግራይ ደብረ ዳምን፤ ከጎጃም ውራ ኢየሱስን፤ ጉታ፤ ባሕር ዳር መጥቀስ ይቻላል። እነዚህ ሁለቱ ገዳማት የሴትና የወንድ የተለያዩ ገዳማት አሏቸው። ምሥራቅ ሲመጡ የሴቶች ገዳማት በቀኝ ናቸው። ለምን? ቢሉ ክርስቶስ ሲሰቀል ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ ስለተሰቀለ የሴቶችን ገዳማት በቀኝ ለማድረግ፤ ሌሎች ደግሞ የለም ይህ የሆነው ሁለቱም የሴት ገዳማት ከወንዶች አጠገብ እንዲሆኑ ታስቦ ነው ይላሉ፤ በምርጫ

- e) Dictionary of the Bible, Ed. by James Hasings, Edition XII, (Edinburgh: T. & T. Clark, 38 George Street, 1950), pp. 148, 232, 721;
 - f) The New Bible Dictionary, Ed. by J. D. Douglas, (London: (Inter Varsity Press, 1972), pp. 243, 381.
5. መሐሪ ትርጉሙ የጳውሎስ መጽሐፍት፡ / 1ቀሮ. 9:3-5u/
6. a) William Barclay, The Daily Study Bible, Letters to Corinthians, (Edinburgh: The Saint Andrew Press, 1975), pp. 151-152;
 - b) William Barclay, Letters to Galatians, Ephesians, (1965), pp. 198-202;
 - c) William Barclay, Letters to Philippians, Colossians and Thessalonians, (1974), pp. 191-197;
 - d) William Barclay, Letters to Timoth. Titus and Philemon (1975) pp. 74-79;
 - e) William Barclay, Letters of James and Peter, (1975), pp. 258-265.
7. ገድለ ሐዋርያት፡ Ethiopian Manuscript Microfilm Project; No. 1482, (Xerox, University Microfilms, 1974), pp. 12-15.
8. Ibid., p. 88.
9. Ibid., pp. 21-22.
10. Ibid., p. 45.
11. Ibid., p. 79
12. Ibid., p. 113.
13. Ibid., pp. 125-129.
14. መሐሪ ትርጉሙ፡ ሠለስቱ መጽሐፍት ሐዲሳት /አዲስ አበባ፡ ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት 1951 ዓ.ም./ ገጽ. 236u

ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

63. ጠቅላላ አቅጥም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለሴት አቋም የምትከተለው ከሙሉ በከፊሉ ክርስቶስ ያስተግረውን፤ ሐዋርያት የሰበኩትን በሐዋርያትና በሊቃውንት ሲኖዶስ የተሠራውን ድንጋጌ ነው። በዚህ በኩል ያለውን ጽሑፍ ይዞታዋ ልክ እንዳዲስ ኪዳን ሲሆን፤ ግን በሀገራችን ሕገ አረት ስትገባ፤ ሥርዓተ ረቦናትም አብሮ ገብቶ ስለነበር፤ አረትንና ወንጌልን ያልለዩ ሁለቱ ሕግጋትና ሥርዓታት አብረው የሚሄዱ የሚመሰላቸው፤ ሥርዓተ ረቦናትን አየጠቀሱ ይልቁንም ባልቴቶች ሴትን ከወንድ የምታንሰ አስመስለው የሚያሳዩ አሉ። ይህ ግን ያላዋቂዎች አፈ ታሪክ እንጂ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን አይደለም።

ከክህነት በቀር ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከወንድ እኩል ናት። የምትቆመውም በቀኝ ነው። ለብቻዋ ከቆመች ሴት ከወንድ ብታንሰ ይህ የሚሉ አሉ። ቦታ መለየት ቦታ መካፈልን እንጂ፤ መተናነስን ወይም መበላለጥን አያሳይም። እንደ ቀድሞው ኢትዮጵያዊ አስተሳሰብ ትልቁ በቀኝ ትንሹ በግራ ይቆግላል፤ በዚህ መሠረት በቤተ ግብርናም ቀኛዝማች የቀኝ ከንፍ ኃላፊ በቀኝ፤ ግራዝማች (የግራ ከንፍ ኃላፊ) በግራ ይቆግራል። ቀኛዝማች ይቀድማል፤ ግራዝማች ይከተላል። እንደዚሁም ከአመቤታችን ወዲህ ሴቶች ከወንድ ለሚበልጡ፤ ሴት በቀኝ ስተቆም ወንድ በግራ ይቆግላል።

ራሷውም ይሽው መቆሚያቸው ነው። ይህም በሁለቱ መሪዎች በቀኝ ታና በግራ ጌታ ይታወቃል። ይህም የተደረገው ቤተ ክርስቲያን ቤተ ሉት ስለሆነች ሁለቱም ከመተያየት የተነሣ በሐጸ ዝሙት ተነድፈው ቤተ ክርስቲያንን የዳንሰ መቃጠሪያ እንዳያደርጓት ታስቦ እንጂ ጾታ ግበላለጥ አይደለም።

የግብርናም የሴትንና የወንድ ተብለው ተከፍለዋል። ከወንድ ገዳም ሴት ትገባም። እንዲሁም ከሴት ገዳም ወንድ አይገባም፤ ከ70 ወይንም ወደ ገዳሙ ሥርዓት 80 ዓመት በላይ ካልሆነ በቀር። ይኸውም ቀድሶ ጽርቦ ወደ ወንዱ ገዳም ለመመለስ ብቻ። ለዚህም ከትግራይ ደብረ ገንጌ፤ ከጎጃም ውራ ኢየሱስን፤ ጉታ፤ ባሕር ዳር መጥቀስ ይቻላል። በዚህ ሁለቱ ገዳማት የሴትና የወንድ የተለያዩ ገዳማት አሏቸው። ሥራቅ ሲመጡ የሴቶች ገዳማት በቀኝ ናቸው። ለምን? ቢሉ ክርስቶስ ሲሰቀል ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ ስለተሰቀለ የሴቶችን ገዳማት በቀኝ ለማድረግ፤ ሌሎች ደግሞ የለም ይህ የሆነው ሁለቱም ሴት ገዳማት ከወንዶች አጠገብ እንዲሆኑ ታስቦ ነው ይላሉ፤ በምርጫ

ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን

63. ጠቅላላ አቅዋም።

የኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ስለሴት አቋም የምትከተለው ከሙሉ በከፊሉ ክርስቶስ ያስተማረውን፣ ሐዋርያት የሰበኩትን በሐዋርያትና በሊቃውንት ሲኖዶስ የተሠራውን ድነጋጌ ነው። በዚህ በኩል ያለውን ጽሑ ይዞታዋ ልክ እንዳዲስ ኪዳን ሲሆን፣ ግን በሀገራችን ሕገ ኦሪት ስትገባ፣ ሥርዓተ ረቦናትም አብሮ ገብቶ ስለነበር፣ ኦሪትንና ወንጌልን ያልለዩ ሁለቱ ሕግጋትና ሥርዓታት አብረው የሚሄዱ የሚመስላቸው፣ ሥርዓተ ረቦናትን እየጠቀሱ ይልቁንም ባልቴቶች ሴትን ከወንድ የምታንስ አስመስለው የሚያሳዩ አሉ። ይህ ግን ያላዋቂዎች አፈ ታሪክ እንጂ ሥርዓተ ቤተ ክርስቲያን አይደለም።

ከክህነት በቀር ሴት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ከወንድ እኩል ናት። የምትቆመውም በቀኝ ነው። ለብቻዋ ከቆመች ሴት ከወንድ ብታንስ ነው የሚሉ አሉ። ቦታ መለየት ቦታ መካፈልን እንጂ፣ መተናነስን ወይም መበላለጥን አያሳይም። እንደ ቀድሞው ኢትዮጵያዊ አስተሳሰብ ትልቁ በቀኝ ትንሹ በግራ ይቆማል፤ በዚህ መሠረት በቤተ መንግሥትም ቀኛዝማች የቀኝ ክንፍ ኃላፊ በቀኝ፣ ግራዝማች (የግራ ክንፍ ኃላፊ) በግራ ይቆማሉ። ቀኛዝማች ይቀድማል፣ ግራዝማች ይከተላል። እንደዚሁም ከእመቤታችን ወዲህ ሴቶች ከወንድ ስለሚበልጡ፣ ሴት በቀኝ ስተቆም ወንድ በግራ ይቆማል።

መረጃውም ይኸው መቆሚያቸው ነው። ይህም በሁለቱ መሪዎች በቀኝ ጌታና በግራ ጌታ ይታወቃል። ይህም የተደረገው ቤተ ክርስቲያን ቤተ ጸሎት ስለሆነች ሁለቱም ከመተያየት የተነሣ በሐጸ ዝሙት ተነድፈው ቤተ ክርስቲያንን የዳንስ መቃጠሪያ እንዳያደርጓት ታስቦ እንጂ ጾታ ለማበላለጥ አይደለም።

ገዳማቱም የሴትንና የወንድ ተብለው ተከፍለዋል። ከወንድ ገዳም ሴት አትገባም። እንዲሁም ከሴት ገዳም ወንድ አይገባም፤ ከ70 ወይንም እንደ ገዳሙ ሥርዓት 80 ዓመት በላይ ካልሆነ በቀር። ይኸውም ቀድሶ አቁርቦ ወደ ወንዱ ገዳም ለመመለስ ብቻ። ለዚህም ከትግራይ ደብረ ዳምን፣ ከጎጃም ውራ ኢየሱስን፣ ጉታ፣ ባሕር ዳር መጥቀስ ይቻላል። እነዚህ ሁለቱ ገዳማት የሴትና የወንድ የተለያዩ ገዳማት አሏቸው። ከምሥራቅ ሲመጡ የሴቶች ገዳማት በቀኝ ናቸው። ለምን? ቢሉ ክርስቶስ ሲሰቀል ከምሥራቅ ወደ ምዕራብ ስለተሰቀለ የሴቶችን ገዳማት በቀኝ ለማድረግ፣ ሌሎች ደግሞ የለም ይህ የሆነው ሁለቱም የሴት ገዳማት ከወንዞች አጠገብ እንዲሆኑ ታስቦ ነው ይላሉ፤ በምርጫ

ቢሆን ከሁለቱ ሐሳብ ግንን ትመርጣለህ? ብዛል ሁለተኛውን እሳለሁ። ለምን ቢሉ ከላይ ሴት የምትቆመው ከምዕራብ ሲገቡ በበተቀኝ ነው ብለናል፤ በምርጫ ግን አሁንም ከወራጁ ውኃ አጠገብ ያለው ቦታ ምንም ሐሳቡ ተግባራዊ ቢሆንም፣ ተመርጦ የተሰጠው ለሴት ስለሆነ፣ ቅድሚያውን ሴት ወስዳለች። ለሴት ምርጡ ተሰጥቷል፤ ለወንድ ግን ምራጩ ደርሷል።

በሰማያዊ ክብርም ከፈጣሪ በታች ከሌሎች ፍጡራን ሁሉ ከመላእክትም በላይ ያለውን የክብር ቦታ የያዘችው ቅድስት ግርያም ናት። በበዓላትም የጌታ በዓመት 9 ሲሆን ለእሷ ግን 33 በዓላት አላት። በሚጸለየው ጸሎትና ግሕሌትም ከጌታው የግርያም ይበልጣል። ከእመቤታችን በታች ያለውን መንፈሳዊ ሰማያዊ ቦታ ቅዱሳንና ሰማዕታት እንደ ሥራቸው በጾታ አድልዎ ሳይደረግባቸው ይወርሱታል። በመንፈሳዊ ዓለም ለሰው የመጨረሻው ሰማያዊ ክቡር ቦታ በሕይወቱ ባደረገው ተጋድሎና ከሞተ በኋላ በሚያሳየው ታምራት መሠረት በሰሙ ታቦት ሲቀረፅለት፣ ተቀርቦለት ለዚህ ታላቅ ግዕረግ ሊደርስ ነው። ከዚህ በላይ ሰው የሚያውቀው መንፈሳዊ ሀብትና ክብር የለም። ከዚህ ግዕረግ የደረሱ ቅዱሳት አንስት በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን እጅግ ብዙ ናቸው። ከክርስትና ጋራ በዓለም አቀፍነት የመጡትን እነግርያምን፣ ሐናን ትተን ኢትዮጵያውያቱን እንኳ ብንቆጥር በኢትዮጵያ ታቦት ከተቀረፀላቸው ሴቶች ይበልጣሉ፤ እናቱ ወለቱ፣ መስቀል ክብራ፣ ቅድስት እርሴግ፣ እግዚእ ገረያ፣ ክርስቶስ ሠምራ ወዘተ። ለሴቶችም ልክ እንደ ወንዶች ገድልና ታምር ተጽፎላቸው ይነበዛል፣ መልክእ ተደርሰላቸው ይደገማል። በሐዲስ ኪዳን (አገ. 60) እንዳየነው ወንዶች ሲሠሩት የነበረን ሁሉ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሴቶች ሲሠሩ ኑረዋል፤ ይሠራሉ። በጉባኤአቸው ሰፋት በዕውቀታቸው ጥልቀት፣ በእእምሮአቸው ርቀት የታወቁ ብዙ መምህራት ሴቶች ነበሩ፣ አሁንም አሉ።

በቅኔ፡ ከእነዚህም በዘመናችን ከሦስቱ የቅኔ ቤቶች ነንጅ፡ ዋድላ፡ ዋሽራ፡ አንዱን ነንጅን እየመሩ ለእምሳ ዓመት ያህል የኖሩት ወይዘሮ ገላነሽ ሐዲስ ይገኛሉ።

ይህም በቅኔ ቤት የነበረ ሰው ሁሉ የሚያውቀው ታሪክ፡ ዛሬም ያለ ሐት ነው።

በትንቢት፡ በግብረ ሐዋርያትና (2፡ 17) በሐዋርያት ሲኖዶስ ትእዛዝ 40 እንደ ተነገረው ብዙ ሴቶች ገላፍያትንና መጻእያትን ሲናገሩ ኑረዋል።

ዲያቆናዊት፡ በብዙ አድባራት፡ አብያተ ክርስቲያን ዐቃቢ (ዐቃቢት) በግባል ስም ለመሥዋዕት የግሆነውን ቅዱታ የግያልሙ፡ ግዩን የግቀዱ ሴቶች መነኩሳት ናቸው።

ከእመቤታችን ወዲህ ሴት በቤተ ክርስቲያን ከገነት አወጣሽን እየተባለች መከሰሷ፡ መወቀሷ፡ መነዝነዚ ቀርቷል፡ በሴት ከገነት ብትወጡ ከሴት ክርስቶስ ተዋልዶ አድኗችኋል፤ ያለኛ አይሆንላቸውም፤ ብትወጡም፡ ብትወርዱም በእኛው ነው እያሉ ስለሚመልሱ ወቃሻቸው ዝም ይላል። እንዲያውም ይዋደዷል፡ ከግርያም፡ ይሰደዷል ከላም፡ ግርያምን ወደ ይወዷቷል? ከግንድ የግጋያጋጭ ልጅ አላት እንጂ እያለ ወደ ውዳሴ ግርያሙ ይመለሳል።¹

64. የሴት መብት በቤተ ክርስቲያን ሕግ፡

ከምዕራፍ 4 እንቀጽን 54 ተራ ቁጥር 3:5፤ አንቀጽ 56 ተራ ቁጥር ከ1-9 ያሉት ጥቅሶች ከዚህም ይጠቀሳሉ። እንደ ጠቃሹ ስሜት የሴትን እኩልነት፡ የበላይነት፡ የበታችነት፡ ዝቅተኛነት፡ ደካማነት ለማሳየት አርእስቱን ከነገሩ አገናዝቦ አስተውሎ ሳይሆን በጥራዝ ነጠቅነት ዐረፍተ ነገሩን ለእየብቻው እየጠቀሱ ስሜታቸውን ለመግለጥ የግፊልተ ብዙ ሰዎች አሉ።

ከዚህ በላይ በቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት ዐይን ነገሩን ለማብራራት ከዚህ በፊት ያየነውን ጥቅስ እንደግግለን፤ በመጀመሪያም የግጠቀሰው ዝነኛው የአሪት ቁጥር አዳምም ይህች አጥንት ካጥንቲ ሥጋም ከሥጋዬ ናት፡ እሷም ከወንድ ተገኝታለችና ሴት ትባል አለ። ስለዚህም ሰው አባትና እናቱን ትቶ ከምሽቱ ጋራ ይጣበቃል። ሁለቱም እንድ ሥጋ ይሆናሉ። (ዘፍ. 2:21-24) በጥንተ ተፈጥሮ የምናገኘው ይህ ነው።

በዚህ ጥቅስ መሠረት እነሆ ሴት ከወንድ በመገኘቷ ከወንድ ታንሳለች። ወንድ ደግሞ አባትና እናቱን ትቶ ምሽቱን በመከተሉ ከሴት ያንሳል። ተከተይ ተመሪ፡ አስከታይ መሪ ነውና። የዐረፍተ ነገሩን አቀጣመጥ ትተን የሕጉን መንፈስ ብናስተውለው ግን ሴትና ወንድ አለመበላለጣቸውን ቁልጭ አድርጎ ያሳየናል።

አፈጣጠኛንም ሊቃውንት ይህን ቁጥር አስማምተው ተርጉመው ከጥንተ ተፈጥሮ ጀምረው የወንድ፡ የአዳም ባለእኩል አድርገዋታል። ከግራ ጎድኑ ተፈጥራለች ያሉ እንደሆነ፡ ውጋ ወደ ግራ ያደላል፤ ውጋነት በሴቶች ባሕርይ ይበዛል፡ በዚህ ይታወቃል። ከቀኝ ጎድኑ

ተፈጥራላች ያሉ እንደሆነ፤ ጌታ በዕለተ ዐርብ ንቁሕ በመሰከት፤
 ንውም በትሰብእት ሁኖ ሳለ ከቀኝ ጎኑ የፈሰሰው የደመ ገቦ ምሳሌ
 ናት። ዳግመኛም ሴት ተሠርታ፤ ተቀጥታ ካደገች በኋላ ለባሏ ስትሰጥ
 ባሏን ወደ ግያዊ ግብር ትመራለችና። ስለምን ከነድኑ? ዝቅ ብሎ
 ከእግሩ ከፍ ብሎ ከራሱ እይፈጥራትም ኑሯልን? ዝቅ ብሎ ቢፈጥራት
 የወንድ ተገዥ ሁኖ ትቀር ነበር፤ ከፍ ብሎ ቢፈጥራትም ወንድን
 ልግዛህ ባለች ነበርና፤ ከመካከል አካሉ ፈጥሯል። ተገዥም አለቃም
 አይደለሽ፤ እኩያው ረዳቱ ነሽ ሲል። ግእከለ ነቂሕወንዋም ሳለ
 መፈጠሯስ ስለምን ነው? ቢሉ፤ እጅግ ነቅቶ ሳለ ብትፈጠር ይሰግውና
 ይጠላት ነበር፤ እጅግም ተኝቶ ሳለ ቢሆን ተነሥቶ ባያት ጊዜ ምትሐት
 ናት ባላት ነበርና። ስለዚህ ተነሥቶ ባያት ጊዜ ዛቲ ዐፅም እምዐፅም
 ወሥጋ እምሥጋየ ለትኩነኒ ብእሲትየ ብሎ በትንቢት አጫት።²
 ፍትሐ ነገሥቱም የጳውሎስንና የኢፕሮስን መልእክታት እየጠቀሰ ስለ
 ባልና ምሽት ስለሲትና ወንድ፤ ስለቤተ ሰብእ በጠቅላላ በሰፊው
 ከተነተነ በኋላ ወንዶች ሴቶችን ተጠንቅቀው፤ ተንከባክበው፤
 አክብረው እንዲይዟቸው አዝዟል።³
 ሴት ከአምስቱም ሕግጋት፤ ከባቢሎን፤ ከአሶር፤ ከእስራኤል፤ ከጸርእ፤
 ከሮም ሁሉ ነጻ ወጥታ ከወንድ እኩል መሆኗን ፍትሐ ነገሥቱ ፍርጥ፤
 እርግጥ፤ ግልጥልጥ አድርጎ፤ ወኩሉ ዘአሕረሙ ለዕለ ብእሲቱ ከግሁ
 ሕሩም ውእቱ ሳዕለ ምታኒ፤ ለምሽቱ የተከለከለው ሁሉ ለባሏም
 ክልክል ነው፤ ብሎ ተናገሯል።⁴
 በቤተ ክርስቲያን አገልግሎትም ልክ በቀዳማዊ ጢሞቴዎስ ምዕራፍ
 3 ለጳጳሳት፤ ለቀሳውሰት፤ ለዲያቆናት የታዘዘውን ትእዛዝ የፈጸሙ፤
 ሲፈጽሙ እንዲሾሙ የአመክሮና የፈተና ሕግ ተጽፏል። ፈተናውን
 ሲያልፉ እመ ምኔትነትና ዐቃቢነት ይሾማሉ። አለቅነት ይሰጣቸዋል።⁵
 በግብጥሰው አንቀጽ እንደምናየው ከባሏ በሕይወቷ እኩል እንደሆነች
 ስትሞትም በፍትሐትና በሥርዓተ ቀብር እኩል ናት። ከህነት
 ለሌላቸው ለወንዶች ምእመናን የግደረገው ሁሉ ያላንዳች አድልዎ
 ለሴቶች ምእመናትም ይደረጋል፤ ሥርዓተ-ጸሎቱም ይደረጋል። በዚህም
 ከለቃነ ጳጳሳት፤ ቀሳውሰት፤ ዲያቆናት፤ መሃይምናን ጋራ ተራቸውን
 ይዘው ተሰልፈዋል።⁶
 የቄስ የዲያቆን ምሽት (አጂን) ለትሞት ለባሏ የግደረገው ሁሉ፤
 ለእሷም ይደረጋል። ራሳን የግሸከሙት ልክ እንደባልዋ እንደ ቄሱ
 መዓርገ ከህነት ያላቸው ካህናት ናቸው።

65. ሴት የወንድ እመቤት ሆነች፡

ከዚህ በፊት ባየናቸው ሕግጋት ሁሉ ሴት መጀመሪያ ለወንድ ተናጋሪ እንሰላ፡ ወንድ ልጅ ተክሎ የሚያሳድግባት ተጋን፡ መብት የሌላት ታዛዥ ባሪያ ነበረች። በኋላም በክርስቶስ መሰላልነት ከባርያነት ዐዘቅት ወጥታ፡ ወደ እኩልነት ሰገነት እንገቷን ብቅ አደረገች። በዚህ ዓለም ሲደነቅ በኢትዮጵያ ቤተ ክርስቲያን ሕግጋት ግን ከዓለም ሁሉ አስቀድሞ የወንድ የበላይ፡ የወንድ ገዥ ሆነችና ቁጭ አለች። መጀመሪያ ሁለቱም ታያይተው በፍቅር ተጣምደው ለመጋባት ከተሰማሙ በኋላ፡⁷ ያለፈው ሥርዓት ሁሉ ተለውጦ ወንድ የበታች ሴት የበላይ ስለሆነች አማላጅ ሽማግሌ ወደ ወላጆችዋ ይልክና ከበዙ መጓደድ በኋላ እሽ ሲሉ፡ እሺ ቢሉ፡ ማጫ ያቀርባል፤ ጥሎሽ ይጥላል፤ እጅ መንሻ ይከፍላል። ለወላጆችዋ ያሳደጉበትን ዋጋ ይከፍላል። ይህ የሙሽራ ዋጋ ባለፈው በባቢሎን፡ በአሶር፡ በእስራኤል እንዳየነው ሴቷን ለባሏ ተገዥ የሚያደርግ አይደለም። በግሪክና በሮም ሴት ትሉት ይዛ መጥታ የወንዱ ተገዥ እንደምተሆነው ሁሉም አይደለም፤ የኢትዮጵያው ቤተ ክርስቲያን ወንድ ግን ገና ሙሽራይቱ ምሽቱ ከመምጣቷ በፊት የበታችነቱን የሚገልጥበት፡ ባርነቱን የሚጀምርበት፡ አገልጋይነቱን የሚያሳይበት ማጫ፡ ጥሎሽ ወይም እጅ መንሻ ይከፍላል። በቀደሙት አሕዛብና እስራኤል ሕግጋት ሴት ማጫ ወይም ጥሎሽ የምትቀበለው ለወደፊቱ ከእሙኛዋ ሴት ገብታ በአገልግሎት ዋጋውን ስለምትመልስ ወላጆችዋ ያሳደጉበትን ዋጋ ይቀበሉ ነበር፤ አሁን ግን ከቤቱ ከገባች በኋላ ባለው ንብረት ሁሉ ባለ እኩል ስለምትሆን፡ በገዛ ገንዘቡ ራሱን ሽጦ የምታዝዘው እመቤት ይገዛል።⁸ ይህም በጓኛው ምዕራፍ በግሪክና በሮም ይፈጸም የነበረው በኢትዮጵያ ተገላብጦ ደረሰ ማለት ነው። ሁለተኛውም እንዲያው በድሎና ሳይበድል፡ ሳይገፋ ምሽቱ ተቆጥታ፡ ከቤቱ ወጥታ ከሄደች ማሪኝ ብሎ ይለምናል፤ አማላጅ ይልካል፤ ተበድሎ እንደበደለ ይከማል። ይህን ተከትለው ነው መለለኝ የዘመናችንና የሀገራችን ዳኞች ባልና ምሽት ተካለው ሲቀርቡ ገና ነገሩን ሳይመረምሩ፡ ጉዳዩን ሳያጣሩ፡ ሙግታቸው እስኪያልቅ ቀለቧን ሰጧት ብለው ከወንድ ደመወዝ አብዛኛውን ጊዜ ከመቶ ለባውን እንዲሰጣት የሚበደኑት።⁹

እንደ አሕዛብ ልማድ ማጫ ትቀበላለች፡ እጅ መንሻ ትበላለች፡ በጥሎሽ ምክንያት ከእናትና አባቷ ቤት ዐይታው የማታውቀውን ልብስ ትለብላለች፤ ጌጣጌጥ ታደርጋለች፤ ከወላጆችዋ ቤት ከብት

ትጠብቅ፡ ታርም፡ ትጎለጉል፡ ዕንጨት ትለቅም ውኃ ትቀዳ
 እንዳልነበረች ሁሉ ካግቷ ቤት ሁለት ዓመት እንደጨቅላ ልጅ
 እየተንደላቀቀች ስትሞሽር ጊዜ የወንድ የበላይ፡ የባል እመቤት ነኝ
 ብላ እመነችና ሰላመነች ገና ስትታጭ ጀምራ መንደላቀቅ ጀመረች።
 ይህ ሥልጣኗ እያደገ ሲሄድ፡ ሄደና እንዲያውም በዘመናችን በአዲስ
 አበባስ እጅ መንሻና ግጫ እንደቀድሞው ወላጆችህ ሳይሆኑ ራስህ
 ተቀብላ፡ ከዚያም በፊት ተሰማምታ ከተዋዋሶች በኋላ ይበልጥ ስታገኝ
 ቃሏን እየሰበረች አረቦኗን ትመልስ ጀመር። ለምን? ቢሉ
 የምትመልሰው ገንዘብ እንደዚህ በፊቱ አራት ወይም ሦስት ዕጥፍ
 ሳይሆን ራሱን ብቻ ስለሆነ፡ የመጀመሪያውን አጭተኛ ገንዘብ በልታ
 ስትፋፋ፡ ስትቆነጅ ለብላ ከተዋበች በኋላ፡ ስትዋብ፡ ስታጌጥ የብዙ
 ጎበዝ ዐይን ስለምትግርክ ዕጥፍ ገንዘብ ስለምታገኝ ከሁለትኛው
 ግጫህ ለፊተኛው ያለምንም ወለድ ቆንጥራ ሰጥታ ያውም ብትራራ፡
 በተቀረጸ ግን ምን እውቅልህ፡ እንጂልህ ብላ በመጨረሻ ብዙ የሰጣትን
 ታገባለች። የቤተ ክርስቲያኑ ሕግ የተመሠረተው ወንድ ገይለኛ ነውና
 ሴትን እንዳይበድል በሚል ግምትና የሴትን ተንኮል ባለግወቅ ነበር።
 ግን ሴት፡ ብልጎ ልጅ እየበላ ያለቀላል እንደሚባለው የተጠቃች፡
 የምታለቅስ መስላ እየታየች፡ በክርስትና ሕግ ተጠልላ፡ ወንድ
 እያማረጠች፡ በወንድ ትቀልድ ጀመረ። እንዲህም ሁና ገብታ በቤቱ
 ንብረት ሁሉ ግጀት በጎረሰ፡ ደጃፍ በመለስ አዛዥ ናዛዥ፡ ፈላጭ
 ቆራጭ እሷ ሆነች። በዚህም ወንድ ለፍቱ፡ ወጥቶ ወርዶ፡ ነዶ፡ በርዶ፡
 ባመጠው ጥሪቱ ለግኝ ሆነ። ፍጹም ለውጥ ሆነና በሕጉም ባይሆን
 በግብር፡ ሴት አዛዥ፡ ወንድ ታዛዥ፡ ተላኪ፡ ባል ሎሌ፡ ምሽት
 እመቤት ሆኑ። በዚህ ጊዜ ነው ሴት የላከው ጅብ እይፈራም የሚለው
 የሀገራችን ተረት የተመሠረተው። ይህ ተፅዕኖ ሁለቱም ላሉ እንኳ ብቻ
 ሳይሆን ከሞቱም በኋላ ይጠበቃል፤ ይከበራል፤ ምሽቱ የሞተችበት
 ወንድ ዓመት ሳይቆይ እንዳያገባ ተከልክሏል፡ ባሏ የሞተባት ሴት ግን
 በዐሥር ወር እንድታገባ ተፈቅዶላታል። ይህንን ሕግ በቀጥታ ሲቶች
 ወይም የሴት ጠበቆች የሠሩት ነው ለግለት ያስደፍራል። እንደዛሬው
 ሆቲል ባለስባት፡ ሠራተኛ እንደልብ በግይገኝበት ዘመን የግጀትን
 ሥራ የግያውቀው ለዕለት ጉርሱ የሚችረው ወንዱ ዓመት ይቆይ
 ተባለ፡ ሲባል፡ ሴቷ ግን ባሏ ሠርቶላት ከሞቀ ቤቷ ሁና እያበሰለች
 እየበላች ብዙ ዘመን ለመቆየት የምትችለው እንዳይበርዳት ብቻ ቶሎ
 ታግባ ተባለች።¹¹

የቀረው ቀርቶ ተፈጥሮ በሚያመጣው መጋነንና መባለት እንኳ ወንዱ ተጨቁኗል። የሴት ዐቅመ ሔዋን ማድረሻ ከ12-15 ዓመት ሲሆን የወንዱ ዐቅመ አዳም ማደርሻ ከ20-25 ዓመት እንዲሆን ተወስኖበታል። ከዚያ ቢያንስ ጋብቻው ሕገ ወጥ ነው። ወንድ ከአባቱ ከሰጠው ባላደራ፡ ወይም ሙት ዓመት ጠባቂ ነጻ የሚወጣው ከ20 ዓመት በላይ ሲሆን ሴት ግን በ12 ዓመቷ ነው።¹²

66. ባልና ምሽት በክርስትና፡

ባለፈው አንቀጽ የሴት መብት እየገሠገሠ የወንዱ ለገሥጋሹ ቦታ እየተወ፡ እያፈገፈገ ሂደት ከምን እንደደረሰ ዐይተናል። ይህ አንቀጽ ደግሞ ባልና ምሽት ከተጋቡ በኋላ እስከ ዕለተ ሞታቸው ለግራ ቀኛቸው ያላቸውን ወይም ያለባቸውን የእምነት ጉዳይ ያብራራልናል። የጋብቻን እምነት አጉድሎ ያመነዘረ ከሁለቱ አንዱ ያላንዳች የጸታ አድልዎ ይቀጣል። ወንድ ነኝ ብሎ ምሽቱን ከቤት አስቀምጦ ያላንዳች ተቆጣጣሪ ቢፈልግ ከውሸግው፡ ከወዳጁ፡ ከዕቁባቱ፡ ቢፈልግ ከገረዱ፡ ከባሪያው ማንጎዳጎድ ከዚህ በፊት እንዳየነው በባቢሎን፡ በፋርስ፡ በነነዌ፡ በግሪክ፡ በሮም፡ በእስራኤል ቀረ። እንዲህ ያለው ዘላንነት በክርስትና ሞተ፤ ተከተተ። ባሏን ሲያመነዝር ካገኘችው፡ ምሽት ከሰላ የምታስቀጣበት ሕግ አገኘች። ዳኛውም እንኳንስ ተበድላ ላትበድልም፡ ከጸታ ጓደኛው ይልቅ ለጸታ ተቃራኒው ለሴት የሚያደላ ሆነ። ሌላው ይቅርና ባሪያውን እንኳ ለግግባት ከፈለገ፡ መጀመሪያ ነጻ ያውጣትና፡ ማጫ ሰጥቶ፡ ጥሎሽ ጥሎ፡ እጅ መንሻ አቅርቦ በእኩልነት ደረጃ ያግባት ተባለ። ይህ ከሆነ ደግሞ ባሪያው እመቤቱ መሆኗ የታወቀ ነው። ለውጥ ይህች ናት፡ ሴት ባሪያን በጸታዋ ምክንያት በጋብቻ የክርስትና ሕግ የጌታዋ እመቤት አደረጋት።¹³ በምንም ዓይነት ይሁን የቤተ ክርስቲያን ሕግ ስለአውብሶ ያለው ውሳኔ አንድ ወንድ ላንድ ሴት ነው። ይህም ሕግ ክርስትና ባለበት ዘመን ሁሉ የሚኖር እንጂ እንደጊዜው የሚሻሻል የሚለወጥ፡ የሚከለስ አይደለም።¹⁴

67. ያለፈቃዷ አትዳርም ገንዘቧም አይያዝም፡

ሴት ነጻ ወጥታ ከዚያም አልፋ ብድሯን መግባት እንደጀመረች ከዚህ በፊት ዐይተናል። ስለዚህ ያለፈቃዷ በምንም ምክንያት አትታፎም፡ አትዳርም። ገንዘቧም አይያዝም። ከባሏ ጋራ ሁኖ በበላችውም ዕዳ አትጠየቅም። ለሁሉም ነገር አስተድሞ በምስክር ፊት መስግግት አለባት። ይህ ካልሆነ ግን ከግናቸውም ዕዳና ነጡር፡ ከሰላ ነጻ ናት።¹⁵

68. መዋዕለ ንጽሕ:

በክርስትና ሴት በተፈጥሮ በሚያጋጥማት ነገር ሁሉ ንጽሕ ናት። የወር አበባዋ ቢመጣ፡ ብትወልድ፡ ረከሰች፡ ርኩስ ናት አትባልም፤ ግን በዜሌዋውያን ምዕ. 12:1-8፤ 15፤ 19-30፤ የተጻፈውን የሰሙ፡ እራትና ወንጌል ምን እንደሆኑ ያልለዩ መበለታት ሴት ስትወልድና ስታብብ ትረክሳለችና ጸበል ርጪን፡ የነካነውን ባረኩልን ስለሚሉ የቆላ ቀሳውስትም መጻሕፍቱን ሳያነቡ፡ የሴት ንስሐ ልጆቻቸውን ትእዛዝ ተከትለው፡ አንዳንድ ነገር አኩተምትመው ውኃ ስለሚረጩ፡ ሕገ እራት በባልቲቱ አዝማችነት መዋዕለ ንጽሕችሁን አክብሩ እያለች ትሰብካለች። ይህን ሊቃውንቱ በፍጹም አይቀበሉትም።¹⁶

ቤተ ክርስቲያንም የምታስተምረው፡ "ጋብቻ በማናቸውም ገጽ ምን ጊዜም ክቡር ነው፤ ለምኝታውም ርስሐት የለውምን" ነው። (ዕብ. 13: 4)።

ዐጼ ገላውዴዎስ ስለግዝረት ቢጠይቋቸው ለጤናና ለተግባራችን እንጂ ለሃይማኖት ብለን አይደለም የምንገዝረው ብለው እንደመለሱ፡ ሊቃውንቱም ለምን ሴት በወለደች ቁጥር መዋዕለ ንጽሕሽን ጠብቂ እየተባለች ስትረጭ ዝም ትላላቸው ሲሏቸው፡ ይህ ምግባር እንጂ ሃይማኖት አይደለም፤ ንጹሕነት ሁኖ አያስኮንናት፡ ወንጀል ሁኖ አያስቀጣት፡ ከዚያም በላይ ልባልባ የሌላት ሴት ሰውነቷን በማትቆጣጠርበት ጊዜ ቤተ ክርስቲያን ከእነአደፏ ገብታ፡ ተመልካች ከምታስቀይም መዋዕለ ንጽሕሽን ጠብቂ ብሎ፡ ሰውነቷ ሲጠዳ ከሰው ብትገናኝ ለንጽሕና ጥሩ ነው እንጂ፡ ለሃይማኖትስ አይደለም ብለው ይመልሳሉ። በዚህም የንጽሕና ወራት ለጥዳት እንጂ ለሃይማኖት ምንም እንዳልሆነ የተግረ ሁሉ ያውቀዋል።

እንግዲያ በቤተ ክርስቲያን ሕግ እንዲህ ከሆነች ዛሬ በራድዮ የሚነገረው በእየጋዜጣው የሚጻፈው ሴት ተጨቁናለች፡ ድርብ ጭቆና አለባት የሚባለውሳ እንዴት መጣ? ለሚል ጠያቂ የሚከተለው ምዕራፍ ይቀርብለታል።

ከዚህ የቀረው በሴት አቋም መጽሐፋችን ይቀጥላልና አሁን ግን ወደ ያዝነው ትምህርት ወደ ሰጊድ እንሻገራለን።

ለዚህ ምዕራፍ የተጠቀሱ መጻሕፍት

1. ሀ. Kealy and Sherk OP.cit. P.199,
ለ. ስንክሳር ነሐሴ 3:15"
ሐ. ቅዱስ ኤፍሬም ውዳሴ ግርድም፡ ለዲስ አበባ፡ ብርሃንና ሰላም፡ 1943/፡7.154-5"
2. የሥነ ፍጥረት ምዕላድ ቁ. 729/ለዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ፡ የኢትዮጵያ ጥናትና ምርምር ኢንስቲትዩት ቤተ መጻሕፍት"
3. ፍትሐ ነገሥት፡ ለንቀጽ 1፡ ክፍል 2"
4. ከዚያው፡ ለንቀጽ 24፡ ክፍል ፫-ብዕ"
5. የሐዋርያት ቢናዶስ፡ ትእዛዝ 15፡ 19"
6. መጽሐፈ ግንዘት፡ /ለዲስ አበባ፡ ትንሣኤ ዘጉባኤ ግ/ቤት፤ 1940፤ ገጽ 3፤ 4፤ 36-81፤ 100፤ 133-143"
7. ፍትሐ ነገሥት፡ ለንቀጽ 24፡ ምዕራፍ 1፡ ክፍል 1-3"
8. እምነ ዝኩር፡ ለንቀጽ 24፡ ምዕራፍ 3፡ ክፍል 2-3፤ ወንጌል ቅዱስ
ለዲስ አበባ ብርሃንና ሰላም፡ 1917/፡ ገጽ. 280-281
9. ሕርያቆስ/አባ/ ቅዳሴ ግርድም፡ /ለዲስ አበባ፡ ብርሃንና ሰላም 1943 /ገጽ 72-3"
10. ፍትሐ ነገሥት፡ 24፤ 3፤ 3"
11. ከዚያው፡ 24፤ 5፤ 3፤ 3"
12. ከዚያው፡ 24፤ 3"
13. ሀ. የሐዋርያት ቢናዶስ፡ ትእዛዝ 63፡
ለ. የሠለስቱ ምእት ቢናዶስ፡ ትእዛዝ 70፡
ሐ. ፍትሐ ነገሥት 24፤ 5፤ 3፤ 5"
14. ከዚያው፡ 25"
15. ከዚያው፡ 24፤ 1፤ 11፤ 3፤ 3፤ 5፤ 3፤ 5"
16. ዓለግየሁ ሞገስ፡ ሠርገና ልግድ፡ /ለዲስ አበባ፡ ብርሃንና ሰላም ግ/ቤት 1956/ ገጽ 69-70"

ሰ ጊ ድ

የሰጊድ መገለጫ

ሰጊድ ለንት ዐይነት ነው? ለግንሰ ይገባል? ለጊዳ ጠያቂ፣ መጀመሪያ ዐይነቱንና ትርጉሙን እናስቀድግለን። በእየቋንቋው ሰጊድ ሁለት ትርጉም አለው። አሁን እጅ መንሣትና የአምልኮት ስግደት ይባላል። የአምልኮት ስግደት በእኛ የጊደረገው ለሥላሴ ብቻ ነው፤ ለሦስቱ አካላት፣ ለሦስቱ አሰግት፤ አብ ወልድ መንፈስ ቅዱስ አንድ አምላክ ብቻ። ለቀረው ግን ለግርያም፣ ለመላእክት፣ ለመስቀል፣ ለክቡር ሰው፣ ለጌታ ሥዕል፣ እጅ እነሣለን። እጅ መንሣትና መስገድ በእንቅስቃሴ ቢመሳሰሉም በሐሳብ አንድ አይደሉም። ለአምላክና ለሰው የጊደረገው አምልኮት ነው፣ የቀረው ግን እጅ መንሣት ነው፤ ሰጋጁ ምንም መሪት ቢሰጥም ከእጅ መንሣት አልፎ አምልኮት አይሆንም። ለታቦትም በላዩ ላይ የእግዚአብሔር ስም ስለተቀረፀ የአምልኮት ሰጊድ እንሰግዳለን። በጽላቱ ላይ ለተጻፈው ለተቀረጸው የእግዚአብሔር ስም እንጂ ለጽላቱ ወይም ለዕንጨቱ እንዳልሆነ ተረድቶ መስገድ ያሻል፤ ያለበለዚያ ግን አምልኮ ጣቶት ይሆናል።

በጽላቱ ላይ ዐሠርቱ ቃላት መቀረጽ አለባቸው፡ ይልቁንም ከግብጽ ምድር ከባርነት ቤት ያወጣሁህ እግዚአብሔር አምላክህ እኔ ነኝ የጊሰው መቅረት የለበትም። ወይም በዚህ ተለዋጭ የኢየሱስ ክርስቶስ ስም በጉልህ በጊነበብ አኳኋን መቀረጽ አለበት። ጽላቱ ትልቅ የሆነ እንደሆነ ዐሠርቱ ቃላትን፣ ትንሽ የሆነ እንደሆነ ደግሞ ኢየሱስ ክርስቶስን መያዝ አለበት። እነዚህ ከሌሎች ግን ፈልጦ ቡና ግፍያ ግድረግ ነው። (ዘፀ. 20:1-17፤ 34:1፤ 28፤ 4:13፤ 10:4፤ ፈል. 2:9-10)

ታቦት፤

ታቦት ሁለቱም ዐይነት ሰጊድ ይገባዋል፤ ለጽላቱ የአምላክ ቅዱስና ክቡር ሰው እንዲቀረጽበት ተመርጧል በትቷልና የአክብሮት፣ ለአምላክ ስም ያምልኮት ሰጊድ ይገባል። በሁለቱም ዐይነት ለጽላት መስገድ ይገባል።

ጌታ እስራኤልን ከግብጽ ቢያወጣ፣ ከግብጽ አምልኮ እንስሳት፣ ላም፣ በፊ፣ ፍየል፣ በግ ወዘተ...ለመለየት እነዚህን ሁሉ ሠዋልኝ አለው፤ በደረጃ ወደ ሰው አምልኮት ለመምራት፣ ግን ለሰው ልጅ በረቂት ሰው ለግመን ስለራቀበት በጽላት ቀርጾ በግዙፍ ነገር ላይ አስፍሮ ሰጠው፤ ከዚያ ወዲህ ጽላት የሰው መያዝያ ሁኖ ሲወርድ ሲጥረድ ከኛ ደረሰ።

የተናገረውን ይዘው ታዩትንም ገሸሽ ለማድረግ የሚፈልጉ አሉ። በዚህ ግን ራሱን የጌታን ቃል እናስተውለው፤ ሴቲቱም፡ ጌታ ሆይ! እንተ ነቢይ እንደሆንህ እያለሁ፡ አባቶቻችን በዚህ ተራራ ሰገዱ፡ እናንተ ግን ሰው ሊሰግድበት የሚገባው ስፍራ በኢየሩሳሌም ነው ትላላችሁ አላችው። ኢየሱስም እንዲህ አላት--እንቺ ሴት! እመኚች፡ በዚህ ተራራ ወይም በኢየሩሳሌም ለአብ የማትሰግዱበት ጊዜ ይመጣል። እናንተስ ለማታውቁት ትሰግዳላችሁ፡ እኛ ግን መዳን ከአይሁድ ነውና ለምናውቀው እንሰግዳለን። ነገር ግን በእውነት የሚሰግዱ ለአብ በመንፈስና በእውነት የሚሰግዱበት ጊዜ ይመጣል፡ አሁንም ሁኗል፡ አብ ሊሰግዱለት እንደነዚህ ያሉትን ይሻልና፡ እግዚአብሔር መንፈስ ነው፡ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ይገባቸዋል። (ዮሐ. 4:19-24)

አንደኛ ይህ የሚያሳየው ስለሰታና አቀራረብ ነው፡ በመሆኑም በሎዝ (ገርዚን) ወይም በኢየሩሳሌም ብቻ ሳይሆን በመንፈስ የትም ሁኖ ለአብ መሰገድ መቻሉን ነው። ሁለተኛም ጌታ ቤተ መቅደስ ገብቶ ነጋዴዎቹን ሁሉ ሲያስወጣ፡ በአምልኮተ እግዚአብሔር በኩል ቆሻሻ የሆነውን ሁሉ ሲያስወግድ ጸሐፍት ፈሪሳውያን የሚያደርጉትን ሁሉ ሲዘልፍ ታዩትን አልነቀፈም፤ ጽላትን አልሰደበም፡ ይህም ቅዱስ መሆኑን ያሳያል። ሦስተኛም ተከታዮቹ በትምርህርቱ ተቸግረው ሲያስቡ እኔ አራትን (ሕግን) ነቢያትን ለመሻር የመጣሁ አይምሰላችሁ፡ ልፈጽም ነው እንጂ ለመሻር አልመጣሁም--(ማቴ. 5:17) ብሎ ጽላትን ከነጽሑፉ ወደ ዘመነ ሐዲስ አሻግሮታል።

የአምልኮት ስግደት ለእግዚአብሔርና ለሰሙ እንደሚገባ ለመረዳት የሚከተሉትን ጥቅሶች እነሆ፡ (ዘፀ. 20:2-6; 34:14; ዘፄ. 5:6-8; 10:3-5; 26:10; ኢያ. 7:6; 1ዜና.መዋ. 16:29; መዝ. 5:7; 22:27; 96:9; 95:6; ሳሙ. 1:19; ኢሳ. 36:7; 45:23-24; ማቴ. 4:10; ፊል. 2:9-16; ዕብ. 1:6)

በክርስትና ሃይማኖት ለሰውና ለመላእክት የጸጋና ያክብሮት ሰላምታ ይሰጣል፡ ለዚህም የሚከተሉት ጥቅሶች ያስረዳሉ፡ (ዘፍ. 49:8; 19:14; 33:3-8; 42:6; 43:28; ኢያ. 5:14; 49:23; 2ነገ. 4:36-37; 27:28-29; 1ዜና.መዋ. 21:21; ግብ. 10:5; 16:29; ራእ. 3:9) የጽላት ግብሩና ሥራው ይህ ሲሆን መሰወሩ መሸፈኑ ግን ልክ አይደለም። በእያድባራቱ ጽላት የሚሰረቅበትም ምዘንያት በመሸፈኑ ነው።

ጽላት ስመ እግዚአብሔር ከሌለበት በነቢያት የተነገሩትን ጣዖታት ይመሰላል፤ እሱስ እንዴት ነው? ለሚል እነሆ፤

(መዝ. 113:10-17፤ 134:15፤ ኢሳ. 44:9-20፤ 40:18-20፤ ኤር. 10:5)

በጽላት ላይ በተቀረጸው ስሙ አድር እግዚአብሔር ተአምራት እንደሚሠራ ለማወቅም 1ኛው ከምዕራፍ 4-6 አስተውሎ ያነቧል። ስጊድ ምን እንደሆነና ለማን እንደሚገባ ከተረዳን የሚሰገደውሰ የት ነው? ለሚል ጠያቂ የሚከተለው መልስ ይቀርባል፤

ቤተ ክርስቲያን=ቤተ መቅደስ

ጌታ እግዚአብሔር መንፈስ ነው፡ የሚሰግዱለትም በመንፈስና በእውነት ሊሰግዱለት ይገባል ያለውን ይዘው፡ ቤተ ክርስቲያን አያስፈልግም እያሉ ቤት ለቤት የሚሸሉከለኩ አሉ። ከዚህ ላይ ጌታችን በመንፈስና በእውነት ሰገዱ አለ እንጂ ቤተ ክርስቲያን አትሂዱ አላለም። ይህ አባባል የሚያስተምረው የትም ሁን እግዚአብሔርን አፍ ተልብ ሁነህ አገልግል፡ አምልክ ነው፤ ይህ ባይሆንስ ኑሮ የአባቱ ቤት ቤተ ጸሎት ይባላል፡ እናንተ ግን የሌቦች መደበቂያ አደረጋችሁት እያለ አይጠርገውም ነበር። (ግቲ. 21:12-17፤ ግር. 11:15-19፤ ቃ. 19:45-48፤ ዮሐ. 2:13-22)

መቅደስ፡ የሰሎሞን መቅደስ ከመሠራቱ በፊት ጀምሮ በትንቢት የተነገረ፡ የሰሎሞን መቅደስ ታንጾ ሲቀደስም በራሱ በእግዚአብሔር የተባረከና የተቀደሰ፡ በኋላም ክርስቶስ ያስተግረበት ደቀ መዛሙርቱ ሐዋርያት የጸለዩበት፡ የሰበኩበት ነው። ላውሎስ የእራትን ከነመሥዋዕቷና ከህነቷ ግለፏን ሲናገር፡ ግዝረትን በጥምቀት ሲፍቅ መቅደስ ቤተ ክርስቲያን የጉባኤ መሰብሰቢያ አፃራሽ አያስፈልግም አላለም። ይህም ክርስቲያን በእየሀገሩ የሚሠሩትና የሚያገለግሉበት የአብያተ ክርስቲያን ሕንጻ ነው።

ለዚህም የሚከተሉትን ይመለከቷል፤

እግዚአብሔር በተቀደሰው መቅደሱ ነው፡ (መዝ. 10:41)

ሁሉም በመቅደሱ ያመሰግናል (መዝ. 28:9)

እግዚአብሔርን አንዲት ነገር ለመንሁት፤ እርሱንም እሻለሁ፡ በሕይወቴ ዘመን ሁሉ በእግዚአብሔር ቤት እኖር ዘንድ እግዚአብሔርንም ደስ የሚያሰኘውን አይ ዘንድ መቅደሱንም አገለግል ዘንድ (26:4)

እጆቼን በንጽሕና አጥቤ፡ አቤቱ መሠዊያህን እዞራለሁ፤ የምስጋና ድምፅ እሰማ ዘንድ፡ ታምራትህንም ሁሉ እነግር ዘንድ፡ አቤቱ! የቤትህን ስፍራ፡ የክብርህንም ግደሪያ ቦታ ጠደድሁ፡ (25:6-8) ሰገዱ በእግዚአብሔር በዐጸደ መቅደሱ (28:22)

ይህን የመሰለ በመዝሙር ውስጥ ከ40 በላይ ጥቅስ አለ። እግዚአብሔር በገባየን ለሰሎሞን እንደተገለጠለት ዳግመኛ ተገለጠለት አለውም፡ በፊቱ የጸለይኸውን ጸሎትህንና ልመናህን ሰምቻለሁ፡ ለዘለዓለምም ስሜ በዚህ ያድር ዘንድ ይህን የሠራኸውን ቤት ቀድሻለሁ፡ ዐይኖቼም ልቤም በዘመኑ ሁሉ በዚያ ይሆናሉ፡ (1ነገ. 9:3)

የሰሎሞንንም ቤተ መቅደስ ናቡከደነጾር አፍርሶት የለ? ለሚል ተከራካሪ ደግሞ የሚከተለውን መልስ እንሰጣለን።

እግዚአብሔር አምላክ ፍቅር ወትሕትና ነው። ካህናቱ ግን፡ ልክ የኛዎቹ ዛሬ በቂም በበቀል ገብተው እንደሚቀድሱት፡ በቂምና በተዘህሮ ሰላረከሱት ቤተ መቅደስን በአሕዛብ እጅ እንድትወረርና እንድትመዘበር አደረገ። አድርጎ ግን አልቀረም እስራኤል ንስሐ ሲገቡ፡ መጀመሪያም በዘሩባቤል፡ በጓላም በትልቁ ሔሮድስ ተመልሳ እንድትሠራ ፈቅዶ፡ ተመልሳ ተሠርታለች። ይህም አንድ ቤተ መቅደስ፡ ቢፈርስ፡ ቢቃጠል ሌላ ሥሩ ለማለት ምላሌ ይሆናል፡ ሆኗልም።

ጌታም ሔሮድስ በሠራው ቤተ መቅደስ ያስተምርም ይሰብክም፡ ድውያንንም ይፈውስ ነበር። ከዚያም አልፎ ተርፎ ያባቲን ቤት አታቆሽሹ እያለ ያባርር ነበር። በኢየሩሳሌም የነበሩ ሐዋርያትም ሲሆንላቸው ገብተው ሳይሆንላቸው ደግሞ ባካባቢው ሁነው ይጸልዩ ነበር። ይህም ጸሎተ ማገበራችሁን በቤተ ክርስቲያን አድርጉ ማለት ነው።

በእየቀኑም አንድ ልብ ሁነው፡ በመቅደስ እየተጉ፡ በቤታቸውም እንጀራ እየቆረሱ፡ በደስተና በጥሩ ልብ፡ ምግባቸውን ይመገቡ ነበር። (ግብ. 2:42)

ዕለት ዕለትም በመቅደስና በቤታቸው ስለ ኢየሱስ እርሱ ክርስቶስ እንደሆነ ማስተማርና መስበክን አይተውም ነበር። (ግብ. 5:42) ከዚህም በላይ እንዳየነው ቤተ መቅደስ በቤተ ክርስቲያን ተተካች እንጂ አላለፈችም አልተፋቀችምና የማገበር ጸሎታችንና ሰብክታችንን በቤተ ክርስቲያን የግል ጸሎታችንን በቤታችን እናድርግ።

የልዩ ልዩ ቃላት ትርጉም

አጠቃላይ የቃላት መግለጫ:

ብዙ ጊዜ በሃይማኖት ጭቅጭቅ ወይም ክርክር የሚነሳው በቃላት አሰመግባባት ነው። ቃላት በእየዘመኑ፣ ሀገሩ፣ ወረዳው፣ አውራጃው ይለዋወጣሉ። ለምሳሌም በሀገራችንና በዘመናችን አሸከር፣ ቀንጆ፣ አቆርቋኸ፣ አብዮት ከምን ተነሥተው የት እንደደረሱ ብናስተውል የቃላት መለዋወጥ፣ የቋንቋን መጎልመስና ማርጀት ብሎም መሞት እናያለን። ቅዱሳት መጻሕፍት የተጻፉት በብዙ አህጉርና በብዙ ዘመን ነው። ዘመን፡ 1500 ሲሆን፡ አህጉር ደግሞ ከባቢሎን እስከ እስፓኝ፣ ከሮም እስከ ኢትዮጵያ ነው። በዚህ የዘመንና የአህጉር ስፋት ብዙ ባህል ተለዋውጠዋል፤ ብዙ ታሪክም አልፏል። ከዚህም በላይ ቅዱሳት መጻሕፍትን የጻፏቸው ደራሲያን ከ40 በላይ ናቸው። ርግጥ ቅዱሳት መጻሕፍትን የጻፏቸው ደራሲያን በመንፈስ ቅዱስ እየተመሩ ነው። ግን መንፈስ ቅዱስ ዐላማውን ይመራል፡ መንገዱን ያሳያል እንጂ ቃል መርጦ፡ ብዕር ቀርጦ አይጽፍም። ቃላቱም በባህሉ ምክንያት ልዩ ልዩ ትርጓሜ ያሳያሉ፤ ከዚህም ነጻ ሊሆኑ አይችሉም። ስለዚህ መጀመሪያ ያወቁትን ያንድ ቃል ትርጉም ይዞ ሁለተኛውን አልቀበልም ማለት ከሳሹን ሰምቶ ተከሳሹ የሚሰጠውን መልስ አልቀበልም የሚልን ጻፍ ያስመሰላል። ይህም ከግይታሪም የሰሕተት ጉድጓድ ይጥላል። በመሆኑም ይህ ምዕራፍ እንደ መዝገበ ቃላት ሁኖ የብዙ ቃላትን ትርጉምና ፍች ባይሰጥም በሃይማኖት ችግር የሚያመጡትን ቃላት ከዚህ ቀጥሎ ይዘረዝራል።

አብ=አባት

ከእናት ጋራ ሁኖ፡ ተገናኝቶ በሥጋ የወለደ፡ የሕይወት መገኛ ምንጭ ከዚህ የተነሳ በዘዩ ብዙ ትርጉም አለው፤ (ዘፍ. 2:24)

- ሀ) 1. ፈጣሪ፡ ጌታ ሆይ አባታችን አንተ ነህ (ኢሳ. 64:8)
 2. በሰግያት የምትኖር አባታችን ሆይ! (ግቲ. 6:9)
 3. ሁላችንስ አንድ አባት ያለን አይደለንምን? አንድ አምላክስ የፈጠረን አይደለንም? (ግሌ. 2:10፤ ሮግ 8:14-16)

ለ) መሥራች

ዓዳም የባልን ወለደች፤ እሱም በድንኳን የሚቀመጡት የዘላናች አባት ነበረ። የወንድሙም ስም ደባል ነበረ። እሱም በገናንና መለከትን የሚይዙ አባት ነበረ። (ዘፍ. 4:20-21)

ሐ) ታዳጊ፡ ጠባቂ

1. እኔም አባት እሆነዋለሁ እሱም ልጅ ይሆነኛል (2ኛው. 7:14)
2. ለዕውር ዐይን፡ ለእንኳን እግር፡ ለደጋ አባት ነበርሁ (ኢ.ዮ. 29:16)
አሳዳጊ፡ ልጄ ሆይ! ለምን እንዲህ አደረግህ? እነሆ፡ አባትህና እኔ እየተጨነቅን ለንፈራግህ ነበርን አለችው፤ (ሉቃ. 2:48)

መ) ከአባት በፊት የነበሩና የአባት ጓደኞች ሁሉ፤

1. የአባቶቻቸውንም አምላክ በደሉ፡ እግዚአብሔርም ከፈታቸው ባጠፋቸው በምድሩ አሕዛብ አምላክ አመነዘሩ። (2ዜና.መዋ. 5:25)
2. አቤቱ! በጆሮአችን ሰግን አባቶቻችንን ነገሩን፤ (መዝ. 43:1)

እም = እናት፡ ወላጅ እናት፡ አሳዳጊ በዘይቤ ደግሞ እንደ እናት በውለታዋ የምትቆጠር ሴትና ህገር።

እጉ = ወንድም፡ እጎት፡

የእናት ልጆች፡ በእናትና አባት የሚገናኙ ብርክና ግሕፀን የሚያገናኛቸው ወይም ከሁለቱ በአንዱ የሚገናኙ ሰዎች እጎትና ወንድም ይባላሉ። ከዚህ የተነሣ አንድ ሃይማኖት ያላቸው፡ አንድ ጽዋዕ የሚጠጡ፤ በአንድ ግንበር የሚኖሩ፡ ያንድ መምህር ተግሪዋች፡ ያንድ ገዳም መነኮሳትና መነኮሳይያት ወንድም እጎት፡ እጉ እጎት በብዙም አገው አጎት ይባላሉ።

ተከታይ

1. በዙሪያው ተቀምጠው ወደነበሩት ተመለከተና እነሆ፡ እናቱ ወንድሞቼም፡ የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያደርግ ሁሉ፡ ወንድሜ ነው፡ እጎቴም እናቴም ነው አለ። (ግር. 3:32-35)
2. ከዚህ በኋላ ከእናቱና ከወንድሞቹ ከደቀ መዛሙርቱ ጋራ ወደ ቅፍርናሆም ወረደ። (ዮሐ. 2:11-12)
3. እነዚህ ሁሉ ከሴቶችና ከእያሱስ እናት ከግርያምም ከወንድሞቹም ጋራ በአንድ ልብ ሁነው ለእሱት ይተኑ ነበር። በዚህም ወራት ኢፕሮስ በመቶ ካያ የግንበሩ ሰዎች መካከል ቁሞ ወንድሞቼ ሆይ!-(ግብ. 1:14-15)

መቶ ካያው ሁሉ የሥጋ ወንድሞች ሳይሆኑ፤ የክርስቶስ ደቀመዛሙርት፤ የእግዚአብሔር ልጆች ግለቱ ነው።

ወንድሞቼ ሆይ! ስለአባቶች አስቃ ስለዳዊት(2:29) አሁንም የመንፈስ ጓደኞቼ ግለቱ ነው። በዚሁም መላ ግብረ ሐዋርያት ይቀጥላል፡ (7:1-2፤ 22:1)

በአጽጥሪኝ ዝምድናም በነገድም በሀገርም ወንድም ይባላል፤ ይህም እንደግዚአብሔር ነው።

አብርሃም ሉጥን፡ እኛ ወንድማማች ነንና በእኔና በእንተ በረኞቼና በረኞችህ መካከል ጠብ እንዳይኖር እለምናለሁ እለው። (ዘፍ. 13:8) የወንድሙን ልጅ ነው ወንድሜ ያለው።

ወንድሞቼ ሆይ! ይህን ክፉ ነገር አታድርጉ...(19:7) ይህ ደግሞ ሉጥ ነው። የሀገሩን ሰዎች ነው ወንድሞቼ ያላቸው።

ወንድሞቼም ይህን ባወቁ ጊዜ ወደ ቂሳርያ ወሰዱት (ግብ. 9:30) ይህም በደግስቆ ያሉት ክርስቲያን ግለት ነው።

ለዚህ ርእስ ብዙ መጥቀስ ይቻላል፤ ይህን የጠቀስነውም ብዙ ሰዎች የክርስቶስ ወንድሞች የግርያም ልጆች የግራ በቅዱሳት መጻሕፍት ካለ፡ ክርስቶስ ወንድሞች ካሉት ለግርያምም ልጆች እሷት ከተባለ ክርስቶስም ወንድሞች አሉት በሥጋ፡ ግርያምም ከክርስቶስ ሌላ ልጆች ካሏት፡ ዘለዓለም ድንግል አይደለችም፡ በሕዝቅኤልና በሰሎሞን የተነገረው ትንቢትም አልተፈጸመም የግራ ሰዎች ስላሉ አባት፡ እናት፡ ወንድም፡ እገት የግራ ቃላት ብዙ ትርጉም እንዳላቸው ለግስረዳት ነው።

ነፍስ፡

ነፍስ ነፈስ፡ ሽው ሽው እስ ካለው ግሥ የመጣ ዘመድ ዘር ነው። መጀመሪያ እንደ መዝገበ ቃላት በዚህ ርእስ በኋላ ደግሞ በምስጢር ትንሣኤ ያለውን እናሳያለን፤ ነፍስ የለችም የግራት ወንድሞቻችን እንዲረዱልን።

ነፍስ በቁሙ ረቂቅ አካል፡ የሥጋ ሕይወት፡ የሥጋ ባለቤት፡ ደመ ነፍስ፡ በደመ ነፍስ የሚንቀሳቀስ እንስሳ ሁሉ፡ ነባቢት ለባዊት፡ ሕያዊት ህልውና ናት።

ነፍሱ በላዩ ላይ አለች። ነፍሱ ልትወጣ ደረሰች። ተናጋሪ ነፍስ። ከጸድቃን ነፍሳት ጋራ ትካፈላላችሁ። (ግብ. 20:10፤ ዘፍ. 35:18፤ 1ነገ. 17:21)

ትንፋሽ፡ እንስትንፋስ፡ ሕቅታ፤ ሕያው እስከሆንህና ነፍስህ እስካለች ድረስ፡ ነፍሱ (እስትንፋሱ) ፍም ናት። እስከ ነፍስ ደጋሪት፡ እስከ

መጨረሻዋ እስትንፋስ (ሢራ. 30:29፤ ኢዮ. 41:13፤ ቅዱ 112:11)
ልብ፡ ልቡና፡ ኩሉ ነፍስ ይደነግፅ=ልብ ሁሉ ይደነግጣል። በኩሉ
 ነፍስከ አክብሮ ለአቡከ=በሙሉ ልብህ አባትህን አክብረው። ወዐቅም
 ምክረ ነፍስከ=የልብህን ምክር ወሰን። (ኢሳ. 13:7፤ ሢራ. 6:26፤
 37:13)።

ሰው፡ ሰውነት፡

ወተወሰኩ ሠላሳ ምእት ነፍስ 3000=ለዎች ተጨመሩ። ዕቅቡ
 ነፍስከሙ=ሰውነታችሁን ጠብቁ። የገሥሥዋ ለነፍስ ዝ ሕፃን የዚህን
 ሕፃን ሰውነት ይፈልጓታል። (ግብ. 2:41፤ ዘዳ. 4:15፤ ማቴ. 2:20)

ሕያው ፍጥረት፡

ሕያው ፍጥረት፡ ትንፋሽና ደመ ነፍስ ያለው፡ የሚላወስ፡ ተንቀሳቃሽ፤
 ኩሉ ነፍስ ይሴብሐ ለእግዚአብሔር=ነፍስ ሁሉ እግዚአብሔርን
 ያመለግናል፤ (መዝ. 150:6)

ከለዎቹም፡ ከበራዎቹም፡ ከአህዮችም፡ ከመንፃችም ከእምስት መቶ
 አንድ ነፍስ አውጣ፤ ከዚህ ላይ ነፍስ አንድ ስጥ ማለት ነው፤
 ከእስትንፋስ ጀምሮ እስከ ሕያዊት ነፍስ ድረስ ማላየቱን ለመረዳት
 እስከዚህ የተነገረውን እንመልከት።

ገ ነ ት

ገነት ተጋን፡ የተክል ቦታ፡ ብዙ ተክል የሚተክልበት የሚበቅልበት፡
 ውኃ ገብ፡ ምንጭ የሚፈልቅበት፡ የታጠረ ለምለም ቦታ። (መሐ.
 4:12፤ ዳን. 1:7፤ ዮሐ. 18:1፤ 19:41፤ 20:15፤ ዘፍ. 2:8)

ገህነም ገሃነም፤

ከኢየሩሳሌም አጠገብ ያለ ሸለቆ፡ ቀድሞ የቆሻሻ መጣያ፡ ቆሻሻውን
 ለማቃጠልም ሁልጊዜ እሳት ይነድበት ነበር። ስለዚህ የገሃነመ እሳት
 ምላሌ ሁኖ በመጸሐፍት ይነገራል።

ቃል ከትንሽ ነገር ይነሣና በምላሌ፡ በዘይቤ፡ በዘዩ እየገነነ ይሄዳል።
 ብዙ ቃላት ከመንደር ተነሥተው ሀገራዊ ከዚያም፡ አህጉራዊ ብሎም
 ዓለም አቀፍ ይሆናሉ። ለምሳሌም ቅዱስ ልዩ ውሱን ነበረ በመጀመሪያ
 በኋላ ግን እየገነነ ሂዶ በመጀመሪያ ለደጋግ ለዎች በኋላ ግን የራሱ
 የፈጣሪ ቅጽል ሁኖ ቅዱስ እግዚአብሔር ይባላል፡ እንላለን። ራሱ
 እግዚአብሔርም ብዙ ስም ነበረው፤ አምላክ፡ ገዥ፡ ጌታ፡ አምላክ
 ኩሉ፡ አጋዜ ኩሉ፡ ዐማዴ ኩሉ፡ እግዚአ ኩሉ ይባላል ነበር፡
 በመጀመሪያ በኋላ ግን የሀገር ጌታ የሚለው ተመረጠና እግዚአብሔር
 ጠና። ሰው ለአምላኩ ጥሩ ጥሩውን ቃል ስለሚለጥ ቅዱስ፡ ንጉሥ፡
 ክቡር፡ ብፁዕ፡ ቡሩክ ወዘተ. የመላለሱትን ቃላት ሰጥቶታል።